

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Σχολή Ανθρωπιστικών Και Κοινωνικών Επιστημών

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

ΘΕΜΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ»

Φοιτήτρια: Γιαννακοπούλου Παρασκευή

A.M: 106010

Επιβλέποντες καθηγητές: Ανδρέου Ελένη

Χανιωτάκης Νίκος

Βόλος 2010

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 8834/1
Ημερ. Εισ.: 24-09-2010
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΔΕ
2010
ΓΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

-Εισαγωγή:.....	4
-Α' Θεωρητικό Μέρος:	
• Ιστορία της Ελληνικής Τηλεόρασης.....	7
• Έγχρωμη Τηλεόραση:.....	8
• Ιδιωτική τηλεόραση:.....	9
• Η σχέση των παιδιών με την τηλεόραση: <i>Πόσες ώρες παρακολουθούν τα παιδιά τηλεόραση; Τι προγράμματα παρακολουθούν; Ποιες οι επιδράσεις της τηλεόρασης στην ιδιοσυγκρασία των παιδιών;</i>	10
-Οι αρνητικές πλευρές της τηλεόρασης:	
• Βία στην τηλεόραση:.....	16
• Η βία προκαλεί κατάθλιψη:.....	20
-Θεωρία της μη αρνητικής επίδρασης της τηλεόρασης:	
• Θεωρία της μη επίδρασης:.....	21
• Θεωρία του εθισμού ή της συνήθειας:.....	22
• Θεωρία της κάθαρσης:.....	23
• Θεωρία της αναστολής ή της παρεμπόδισης:.....	24
• Θεωρία της νοητικής υποστήριξης:.....	24
-Θεωρία της αρνητικής επίδρασης της τηλεόρασης:	
• Θεωρία γενικής συναισθηματικής διέγερσης:.....	25
• Θεωρία ερεθισμού ή παρόρμησης:.....	25
• Θεωρία κοινωνικής μάθησης με παρατήρηση:.....	26
• Θεωρία κοινωνικής μάθησης με μίμηση:.....	26
• Θεωρία της δικαιολόγησης της επιθετικής και εγκληματικής συμπεριφοράς:.....	27

• Διατροφή και τηλεόραση:.....	28
• «Τα παιδιά με το κλειδί στο χέρι».....	31
• Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης:.....	32
• Η θέση του παιδιού στο διαφημιστικό λόγο:.....	33
-Οι θετικές επιδράσεις της τηλεόρασης:.....	35
-Συμβουλές για «σωστή τηλεόραση».....	38
-Β' Ερευνητικό Μέρος:	
• Σκοπός της έρευνας:.....	39
• Υπόθεση:.....	39
• Μεθοδολογία της έρευνας:.....	40
• Ερωτηματολόγιο έρευνας :.....	40
• Παρουσίαση και ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων:.....	42
• Συμπεράσματα:.....	66
• Βιβλιογραφία:	72

Εισαγωγή:

Είναι γνωστό ότι η τηλεόραση αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα μέσα επικοινωνίας, το οποίο έχει την ικανότητα να επηρεάζει τα άτομα, αλλά και ολόκληρη την κοινωνία, διότι προσφέρει μια σειρά από εικόνες και ιδέες με βάση τις οποίες τα μέλη μιας κοινωνίας μπορούν να επιλέξουν και να διαμορφώσουν τις δικές τους στάσεις. Ένας ενήλικας που χρησιμοποιεί την κριτική του σκέψη, μπορεί να « ελέγξει» τα προϊόντα που του προσφέρει η τηλεόραση. Ένα παιδί όμως της σχολικής ηλικίας, λόγω της ευαίσθητης ηλικίας του μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά στην ανάπτυξη γνωστικών, συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων από την κακή ποιότητα των θεαμάτων που προβάλλει η τηλεόραση.

Η τηλεόραση έχει τη δύναμη να μετατρέπει τον δέκτη του σε παθητικό ον που δέχεται άκριτα τα προγράμματα της. Καταρρίπτει το μοντέλο της αθωότητας, καλλιεργεί εθισμό, αποξενώνει και αποβλακώνει τους τηλεθεατές της. Ένα παιδί λοιπόν, μπορεί εύκολα να προβεί σε ενέργειες ταύτισης με τα τηλεοπτικά πρότυπα και να ταυτίζεται με τους τηλεοπτικούς ήρωες οι οποίοι όμως μπορεί να αντιβαίνουν στους κώδικες ηθικής και στους νόμους. Η οπτικοακουστική λειτουργία της τηλεόρασης, παρέχει τη δυνατότητα στα παιδιά να εκτεθούν σε μια σειρά από συμπεριφορές και γεγονότα, χωρίς αποκωδικοποίηση. Τα παιδιά διδάσκονται την βία μέσα από την καθημερινή τους διασκέδαση- την τηλεόραση. Η βία γίνεται αποδεκτή στον παιδικό ψυχισμό σαν κάτι φυσικό και υγιές. Αποκτά οικείο πρόσωπο, δεν ξαφνιάζει, δεν τρομάζει, δεν διαταράσσει, . Αυτή είναι και η δόλια λειτουργία της μικρής οθόνης.

Συχνά οι γονείς ανησυχούν για το σεξουαλικό περιεχόμενο που προβάλλει η βία, ενώ το βίαιο περιεχόμενο δεν τους προκαλεί καμία ανησυχία. Ως κοινωνία, πρέπει να προλαβαίνουμε και όχι να θεραπεύουμε. Οι γονείς πρέπει να ενημερώνονται και να δείχνουν την απαιτούμενη προσοχή και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να προτείνουν στα παιδιά άλλους εναλλακτικούς τρόπους ψυχαγωγίας, όπως το παιχνίδι, το θέατρο, την ζωγραφική ή την ανάγνωση ενός βιβλίου. Η ενασχόληση του παιδιού με τέτοιου είδους δραστηριότητες, του μαθαίνει να ηρεμεί το πνεύμα

του, να χαλαρώνει, να εκφράζεται, να αναπτύσσεται νοητικά και κοινωνικά μέσα σε ένα ομαδικό πλαίσιο και να παίζει με τρόπο δημιουργικό. Ως παιδαγωγός και ως λάτρης του θεάτρου θα επιθυμούσα να συνειδητοποιήσουν οι γονείς και οι μικροί μας φίλοι τις επικίνδυνες λειτουργίες της τηλεόρασης καθώς επίσης να στραφούν τα παιδιά σε δραστηριότητες που ταιριάζουν στην ηλικία τους και που είναι πιο ευχάριστες, δημιουργικές και επικερδείς για τα ίδια. Αυτή η εργασία, λοιπόν είναι ένας στυλοβάτης της προσπάθειας μου στο μέλλον ως εκπαιδευτικός να πείσω τα παιδιά να στραφούν σε άλλες οδούς ψυχαγωγίας και διασκέδασης.

Η εργασία περιλαμβάνει τα εξής μέρη:

- Εισαγωγή
- Α' Θεωρητικό μέρος: Το κυρίως θέμα της εργασίας με τα επιμέρους κομμάτια της.
- Β' Ερευνητικό μέρος: που περιλαμβάνει το σκοπό και τις υποθέσεις της έρευνας, την μεθοδολογία της έρευνας, την παρουσίαση, την ανάλυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και τα συμπεράσματα των απαντήσεων των αποτελεσμάτων.

Κύριος σκοπός της ερευνητικής προσπάθειας της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση κάποιων ερωτημάτων που αφορούν τις τηλεοπτικές συνήθειες των παιδιών της σχολικής ηλικίας και πιο συγκεκριμένα τις εξής ερωτήσεις:

A) Βλέπω τηλεόραση,

B) Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση,

Γ) Όταν βλέπω μια ταινία με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, κλείνω την τηλεόραση,

Δ) Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση στη ζωή μου.

E) Μιμούμαι με τους συμμαθητές μου τις σκηνές που βλέπω στην τηλεόραση με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες ,

Ζ) Έχω τραυματίσει συμμαθητή/τρια μου μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες,

Η) Πως αισθάνεσαι όταν βλέπεις στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;

Θ) Έχει αλλάξει κάτι σε σένα αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Κα Ανδρέου Ελένη και τον Κο Χανιωτάκη Νίκο που συνέβαλλαν στην διεκπεραίωση αυτής της εργασίας, το 8^ο, το 9^ο και το 12^ο δημοτικό σχολείο Βόλου που δέχτηκαν να συμπληρώσουν οι μαθητές/τριες τα ερωτηματολόγια και βοήθησαν να πραγματοποιηθεί η έρευνα της συγκεκριμένης εργασίας.

«ΒΡΙΣΚΩ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΠΟΛΥ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ. ΟΠΟΤΕ ΚΑΠΟΙΟΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΓΕΙ, ΠΑΩ ΣΤΟ ΑΛΛΟ ΔΩΜΑΤΙΟ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΖΩ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ».

GROYCHO MARX: ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΚΩΜΙΚΟΣ

Μέχρι τα μέσα του περασμένου αιώνα τα περισσότερα παιδιά περνούσαν τον περισσότερο τους χρόνο, ζώντας ανάμεσα σε ενήλικους, παρακολουθώντας τις συνήθειες και τις δραστηριότητες τους. Έτσι τα παιδιά αποκτούσαν τις δεξιότητες, τις ικανότητες που χρειαζόταν και διαμόρφωναν τρόπους συμπεριφοράς που τους επέτρεπαν να προσαρμοστούν στην κοινωνία που ζούσαν. Μέχρι τότε οι γονείς, τα μεγαλύτερα αδέρφια και τα κοντινότερα μέλη του συγγενικού και κοινωνικού περιβάλλοντος ήταν τα κυριότερα πρότυπα των παιδιών.

Μετά την βιομηχανική επανάσταση και την ανάπτυξη της τεχνολογίας τα πράγματα άλλαξαν. Με την έναρξη της τρίτης χιλιετίας φαίνεται να αντιστρέφεται η σχέση ανθρώπου-μηχανής και η τελευταία δεν απαιτεί πλέον την εκμάθηση σταθερών κανόνων λειτουργίας και σταθερές παθητικές κινήσεις από τον υπηρέτη-άνθρωπο, αλλά σωστούς συσχετισμούς, γρήγορη και σωστή επιλογή των αντιδράσεων του, από τις οποίες θα εξαρτάται και πάλι η αντίδραση της μηχανής. Στη σύγχρονη κοινωνία σημειώνονται πολλές αλματώδεις εξελίξεις και επαναστατικές αλλαγές. «Η επιστήμη και η τεχνολογία συνυπάρχουν και συμπορεύονται». (Ιωάννης Ε. Πυργιωτάκης, 2000, σελ.28) Τα μέσα που δημιουργήθηκαν δεν άλλαξαν μόνο την διαδικασία, την ποιότητα και τα μεγέθη της παραγωγής, αλλά επηρέασαν και την επικοινωνία, τις σχέσεις και την ποιότητα της

ζωής , καθώς και την επαγγελματική και κοινωνική ζωή των ανθρώπων. Εκείνο από τα επιτεύγματα της τεχνολογίας που επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει τη ζωή μας είναι η τηλεόραση.

Η τηλεόραση, ένα από τα βασικά μέσα μαζικής επικοινωνίας [Μ.Μ.Ε] βρίσκεται σήμερα στα σπίτια των περισσότερων Ελλήνων , ενώ οι οικογένειες που δεν έχουν αυτή τη συσκευή αποτελούν μια μικρή μειοψηφία στην σύγχρονη ελληνική κοινωνία. «Ο ξέφρενος ρυθμός ανάπτυξης της τεχνολογίας χτύπησε και την πόρτα του σχολείου. Τηλεόραση, βιντεοπαιχνίδια, υπολογιστές, κινηματογράφος, κ. λ .π παρελαύνουν καθημερινά έξω από την πόρτα του σχολείου και προσπαθούν να καταλάβουν και αυτόν τον χώρο» .(Ασλανίδου,1992:9)

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

« Η ιστορία της Ελληνικής τηλεόρασης αρχίζει το 1951, οπότε με τον νόμο 1663 προβλέπεται η ίδρυση και λειτουργία των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών των Ένοπλων Δυνάμεων – διάταξη η οποία καταργείται 15 χρόνια μετά- ενώ παράλληλα προβλέπεται και η λειτουργία της Υπηρεσίας Ενημέρωσης Ενόπλων Δυνάμεων [ΥΕΝΕΔ] που θα είχε την αρμοδιότητα για την εγκατάσταση και λειτουργία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 ξεκινάει η πειραματική μετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών στην Θεσσαλονίκη. Ο πρώτος πειραματικός σταθμός στην Ελληνικής τηλεόρασης λειτούργησε το 1961 στη Θεσσαλονίκη από τη ΔΕΗ στα πλαίσια της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης. Η επίσημη όμως έναρξη της ελληνικής τηλεόρασης έγινε στις 23 Φεβρουαρίου 1966 με πρώτη παρουσιάστρια την Ελένη Κυπραίου και συντονιστή το δημοσιογράφο Γεώργιο Κάρτερ.

Το 1970 το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοτηλεόρασης μετεξελίσσεται σε εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης [Ε.Ι.Ρ.Τ]. Το 1975 με την μεταπολίτευση το Ε.Ι.Ρ.Τ μετατρέπεται σε Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση [Ε.Ρ.Τ], με σκοπό την ενημέρωση, την επιμόρφωση και την ψυχαγωγία του Ελληνικού λαού .

Η ΕΓΧΡΩΜΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Η έγχρωμη μετάδοση στην Ελληνική τηλεόραση με το σύστημα Secam εισέρχεται το 1979. Μέχρι τότε η τηλεόραση πέρασε από πολλά στάδια. Το πρώτο και κυριότερο ήταν η βασική ανακάλυψη της λειτουργίας της. Οι πρώτες προσπάθειες, αναφέρει το Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας έγιναν με εικόνα τηλεόρασης 30 –γραμμών τη δεκαετία του 30.

Με την ανακάλυψη της αύξησης της ηλεκτρικής αγωγιμότητας του σεληνίου, με την έκθεση του στο φως το 1873 [φωτοαγωγιμότητα], έγινε θεωρητικά δυνατή η λήψη εικόνων με ηλεκτρισμό. Μια από τις πρώτες απόπειρες κατασκευής σάρωσης εικόνας με έναν περιστρεφόμενο δίσκο με μικρές τρύπες τοποθετημένες σε σπείρα, από τον Νίπκοφ το 1884. Η αργή απόκριση του σεληνίου στο φως δεν επέτρεπε τη γρήγορη σάρωση που απαιτείται για την λήψη των κινούμενων εικόνων.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Προς το τέλος του 1989 εμφανίζονται ως τηλεοπτικές συχνότητες τα δύο πρώτα ιδιωτικά κανάλια το Mega channel και ο Antenna TV, γεγονός που σηματοδοτεί την ουσιαστική αναδιάρθρωση του επικοινωνιακού πεδίου της χώρας μας. Με την πάροδο λίγων μηνών το ένα τηλεοπτικό κανάλι ενώ πλέον από κρατική αποκαλείται δημόσια τηλεόραση. Το 1999 παρέχεται επίσημη άδεια λειτουργίας ψηφιακής δορυφορικής τηλεόρασης στο Nova αλλά η σύμβαση με το Ελληνικό δημόσιο και την Multichoice Hellas υπογράφεται στην εκπνοή του έτους.

ΕΓΧΡΩΜΗ TV ...
ΑΣΠΡΟΜΑΥΡΗ ΖΩΗ ...

Τι σχέση έχουν όμως τα παιδιά με την τηλεόραση; Πόσες ώρες την ημέρα παρακολουθούν ; Τι προγράμματα τους κινούν την προσοχή;

Η γρήγορη εξάπλωση των Μαζικών Μέσων Επικοινωνίας δίνει μια καινούρια διάσταση στην προβληματική της τηλεόρασης. Το «σφαιρικό χωριό» είναι πλέον μια πραγματικότητα, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας ένωσαν πια ασφυκτικά τον κόσμο. Η μαζική επικοινωνία σήμερα είναι πηγή γνώσης και αυτός που την ελέγχει, ελέγχει και την γνώση. Η εκπαίδευση θα πρέπει να αντιμετωπίσει με πολλή σύνεση αυτήν την πηγή γνώσης αν θέλει να προστατεύσει τον μαθητή. Είναι σ' όλους γνωστό σήμερα ότι ένας/ μια μαθητής/ τρια περνάει κατά μέσο όρο πολλές ώρες την εβδομάδα μπροστά στην τηλεόραση, δηλαδή τόσες σχεδόν όσες περνάει και στο σχολείο. « Το σχολείο επομένως οφείλει να σταθεί ερευνητικά σ' αυτό το φαινόμενο. Θα πρέπει να εξετάσει πως το παιδί στρατευμένο σήμερα σε ένα τεχνολογικό περιβάλλον που του το επέβαλαν οι ενήλικες, θα κτίσει την οικολογική του φωλιά. Θα πρέπει δηλαδή να δώσει στο παιδί τα γνωστικά εκείνα εφόδια που θα το κάνουν ικανό να χρησιμοποιεί θετικά και επινοητικά τις τεράστιες καινούριες πηγές γνώσης που τίθενται καθημερινά στην διάθεση του». (Ασλανίδου,1992:11-12)

Η τηλεόραση αποτελεί το κυριότερο και δημοφιλέστερο Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας και η χρήση της, είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη σε όλο τον κόσμο. Η

συνεχώς αυξανόμενη εξέλιξη της πορείας της τηλεόρασης θα μπορούσε να παραλληλιστεί με εκείνη της εκβιομηχάνισης και της σύγχρονης τεχνολογικής επανάστασης. Είναι γεγονός ότι η τηλεόραση επέφερε αναστάτωση στα δεδομένα της κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. Τι είναι τελικά η τηλεόραση ; Αποτελεί σκεύος σοφίας, μάθησης και πληροφόρησης ή σκεύος καταστροφής , «χαζοκούτι», « τέταρτη εξουσία» ; Τι σχέση έχουν όμως τα παιδιά με την τηλεόραση; Πόσες ώρες την ημέρα παρακολουθούν ; Τι προγράμματα τους κινούν την προσοχή; Πόσο μπορεί η τηλεόραση να επηρεάσει την σκέψη και την συμπεριφορά των παιδιών ;

Είναι γεγονός ότι τα παιδιά δεν βλέπουν μόνο τις εκπομπές που απευθύνονται σ' αυτά. Απεναντίας εύκολα μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι σημαντικό μέρος των όσων βλέπουν, απευθύνονται στο κοινό των ενηλίκων. Η κατανόηση του προφορικού λόγου και η ικανότητα χρησιμοποίησης του αποκτώνται πιο γρήγορα, όπως και η ικανότητα παρακολούθησης των τηλεοπτικών εικόνων. Όμως , η εμπειρία που προσλαμβάνουν τα παιδιά είναι απατηλή και ψευδής, γιατί αφορά τη θεαματική αναπαράσταση της ζωής και όχι την ίδια τη ζωή, ενώ από τα παιδιά λείπει ακριβώς η επαρκής πείρα της πραγματικής ζωής που θα τους επέτρεπε να αξιολογήσουν τα θεάματα που προορίζονται για τους μεγάλους και που στέλνουν συνεχώς στα παιδιά μηνύματα και κυρίως ερεθίσματα, ακατάλληλα για την ηλικία τους. Η συνήθης και συχνή παρακολούθηση αυτών των θεαμάτων, από τα τηλεπαιχνίδια στα φιλμ, απ' τις ειδήσεις στα σίριαλ, συμβάλλει στο να διαμορφώσει αυτό που ονομάζεται « μικρομέγαλα παιδιά ». Τα παιδιά μπορεί να μην καταλαβαίνουν οτιδήποτε βλέπουν στην τηλεόραση, αλλά στα μάτια τους απεικονίζονται πολλές πλευρές της ενήλικης ζωής, που παλαιότερα με τα βιβλία δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν.

« Συγκεκριμένα η συνεχής παρακολούθηση εκπομπών που προορίζονται για ενηλίκους έχει οδηγήσει στα εξής αποτελέσματα:

-Τα παιδιά συνηθίζουν να παρακολουθούν πολύπλοκες αφηγήσεις και να προσλαμβάνουν έντονα συγκινησιακά ερεθίσματα.

-Τα παιδιά συνηθίζουν να ταυτίζονται με ενήλικους ήρωες.

-Τα παιδιά επιθυμούν ακόμη πιο έντονα απ' ό τι στο παρελθόν να μεταπηδήσουν στη θέση των ενηλίκων».

Ωστόσο σ' αυτή τη ροπή προς πρόωρη ενηλικίωση δεν προσφέρονται άμεσες διέξοδοι, δεδομένης της πραγματικής κατάστασης του παιδιού και του περιορισμένου χώρου τον οποίο διαθέτει μεταξύ σχολείου και σπιτιού. Οι τηλεοπτικές εκπομπές για ενηλίκους προτείνουν μοντέλα ελευθερίας και ανεξαρτησίας χωρίς να προσφέρουν τρόπο για την επίτευξη τους. Στην ουσία, η μόνη δραστηριότητα στην οποία ένα παιδί μπορεί να εξομοιωθεί πλήρως με έναν ενήλικο είναι η παρακολούθηση της τηλεόρασης. (Λαστρεγκο – Τέστα , 1991:38-39)

Ο χρόνος που θα αναλωθεί το παιδί μπροστά στην τηλεόραση είναι εξ' ολοκλήρου θέμα των γονέων, αλλά το μόνο σίγουρο είναι να παραμείνει σε όρια αναλογίας της ηλικίας του. Τις περισσότερες φορές τα παιδιά δεν βλέπουν τα προγράμματα που απευθύνονται σε αυτά, αντίθετα σημαντικό μέρος των όσων παρακολουθούν είναι προγράμματα που απευθύνονται στο κοινό των ενηλίκων. Οι γονείς λοιπόν θα πρέπει να είναι σε θέση να ελέγχουν την ποιότητα αλλά και την διάρκεια των προγραμμάτων που παρακολουθούν. Επιπλέον είναι σημαντικό, οι γονείς να διαλέγουν τα προγράμματα που είναι κατάλληλα για την ηλικία αλλά και τις ανάγκες των παιδιών. Αν και τα λεξιλόγια των μικρών παιδιών είναι περιορισμένο, ακούνε και καταλαβαίνουν πολλά. Για αυτό το λόγο, εύλογο θα ήταν οι γονείς να συζητούν με το παιδί για το τι ακριβώς είδε ακονίζοντας την μνήμη του παιδιού, κάνοντας ερωτήσεις για τα χρώματα και τις εικόνες που είδε, τι νοήματα κατάλαβε βλέποντας τα προγράμματα της τηλεόρασης. «Στην Ιαπωνία, οι γονείς και οι συγγενείς ενός μικρού παιδιού είναι πρόθυμοι να δουν τα παιδιά τους να παίζουν στην τηλεόραση. Αν κάποιος εμφανιστεί στην τηλεόραση, μπορεί να γίνει ήρωας στην γειτονιά του ή στο σχολείο του, ενώ ο κατάλογος αναμονής για τη συμμετοχή ενός παιδιού στα τηλεοπτικά προγράμματα είναι πλέον πολύ μεγάλος, σε ορισμένες περιπτώσεις τουλάχιστον τριών μηνών» .(Media Education, 1984: 292)

Η τηλεόραση θα έπρεπε να χρησιμοποιείται σε μεγαλύτερη έκταση και στα σχολεία , για τη μετάδοση πληροφοριών. Αλλά θα έπρεπε να χρησιμοποιείται και

για συζήτηση μέσα στην τάξη με την επίβλεψη καθηγητή. Η ικανότητα των παιδιών να εξηγούν αυτό που έχουν δει στην τηλεόραση μπορεί να εξαρτάται και από το διάλογο δασκάλου και μαθητή που συνοδεύει κάποια εκπομπή.[Δουλκέρη,1997: 104]

Αναμφισβήτητα η τηλεόραση είναι ένα οπτικοακουστικό μέσο που μπορεί να μην ωφελεί τα παιδιά, όμως όσο αυτά μεγαλώνουν και αναπτύσσονται μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην ζωή τους. Το ζήτημα είναι πώς θα χειριστεί ο γονιός το θέμα, μέχρι ποιο σημείο θα αφήσει την τηλεόραση να «επέμβει» στην ανάπτυξη του παιδιού, εάν θα ελέγχει, πόσο και τι βλέπουν τα παιδιά στην τηλεόραση.

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε (Λαστέγκο – Τέστα , 1991) , ζητήθηκε η γνώμη των παιδιών για το πώς κατά τη γνώμη τους θα ήταν σωστό να χρησιμοποιείται η τηλεόραση. Η δουλειά αυτή χωρίστηκε σε δυο φάσεις.

Στην πρώτη, ζητήθηκε από τα ίδια τα παιδιά να φανταστούν ότι ήταν γονείς οι οποίοι αποφασίζουν ποιους κανόνες πρέπει να ακολουθούν τα παιδιά τους και ιδού τα αποτελέσματα από μια Τετάρτη δημοτικού.

ΑΝ ΗΜΟΥΝ ΜΠΑΜΠΑΣ Η ΜΑΜΑ ΘΑ ΚΟΛΛΟΥΣΑ ΠΑΝΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΤΟΝ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΘΑ ΕΠΕΒΑΛΛΑ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ :

- 1] Προτού δω τηλεόραση, βεβαιώνομαι ότι έχουν τελειώσει τα μαθήματα τους.
- 2] Τα παιδιά μπορούν να βλέπουν τηλεόραση το λιγότερο από μία ως τρεις ώρες το πολύ.
- 3] Τα παιδιά μπορούν να βλέπουν λίγα κινούμενα σχέδια, αλλά δεν πρέπει να βλέπουν καθόλου ταινίες τρόμου.

4] Τα παιδιά πρέπει να σηκώνονται από την τηλεόραση για να βοηθήνε την μαμά στις δουλείες του σπιτιού.

5] Όταν είναι μαζεμένη όλη η οικογένεια, ο πατέρας αποφασίζει ποιο κανάλι θα δούνε ή το πολύ -πολύ , γίνεται συμφωνία.

6] Το βράδυ όλα τα παιδιά πάνε για ύπνο στις ενάμιση

Στην δεύτερη φάση, με κάποια χρονική απόσταση όταν η δουλειά της πρώτης φάσης είχε σχεδόν ξεχαστεί, ζητήθηκε από τα παιδιά να διατυπώσουν τους κανόνες που θα ήθελαν να ισχύουν στο σπίτι τους. Ιδού οι κανόνες- ασφαλώς πολύ πιο ελαστικοί που τα παιδιά θα έθεταν στους εαυτούς τους, αν μπορούσαν :

ΑΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑ . ΘΑ ΕΒΑΖΑ ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΠΛΑΙ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ:

1] Προτού δω τηλεόραση, βεβαιώνομαι ότι έχω τελειώσει τα μαθήματα μου.

2] Τα παιδιά μπορούν να βλέπουν τηλεόραση τουλάχιστον τέσσερις ώρες.

3] Μπορούν να βλέπουν τα εξής είδη εκπομπών:

-αισθηματικά

-κωμωδίες

-περιπέτειες που προκαλούν και λίγο φόβο

-κινούμενα σχέδια

-ντοκιμαντέρ

4] Όταν είναι μαζεμένη όλη η οικογένεια, τα παιδιά αποφασίζουν ποια εκπομπή θα δούνε.

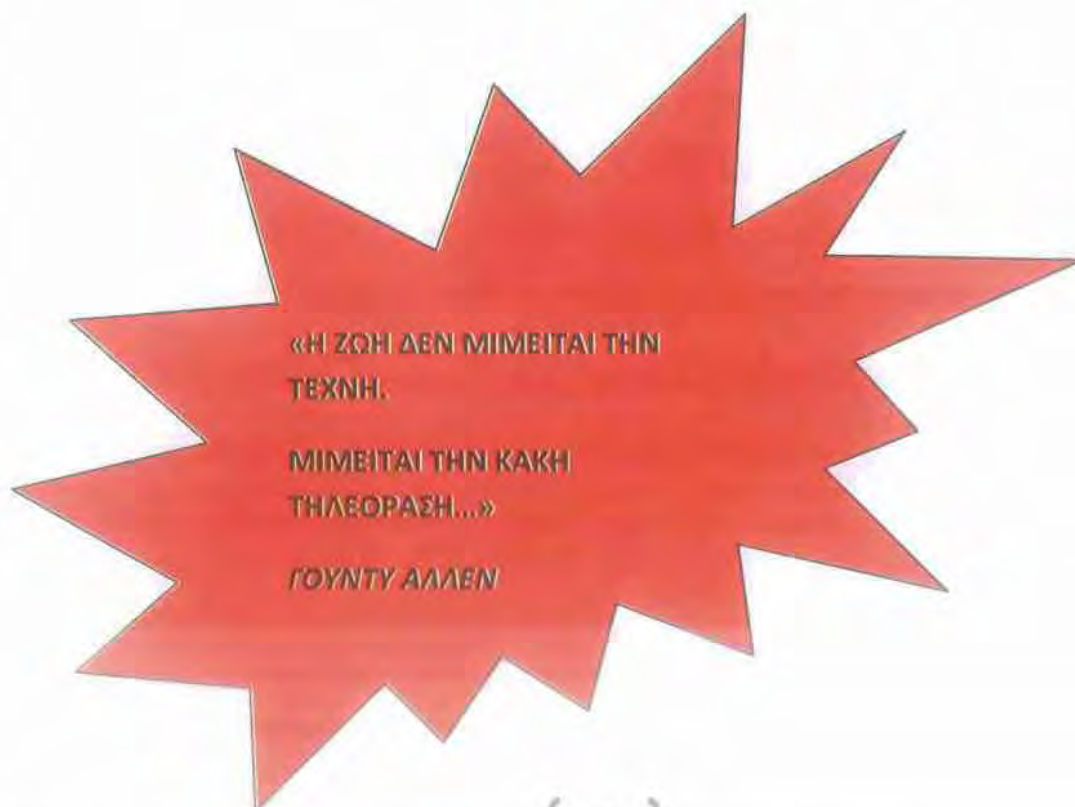
5] Τα παιδιά μπορούν να πάνε για ύπνο στις εντεκάμισι.

[Λαστρεγκο – Τέστα, 1991:43]

Από τα 7 χρόνια είναι η περίοδος που τα παιδιά ενδιαφέρονται να δουν τις εκπομπές που βλέπουν οι φίλοι τους. Κύριος λόγος ότι χρησιμοποιούν το περιεχόμενο των σήριαλ και γενικά των εκπομπών για συζητήσεις και παιχνίδι.

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι η τηλεόραση ενισχύει την φαντασία των παιδιών. Το μόνο σίγουρο είναι πάντως πως οι αρνητικές επιδράσεις της τηλεόρασης δεν είναι εμφανείς. Είναι πολλές οι φορές που οι γονείς βλέπουν τα παιδιά τους να κινούνται ακατάπαυστα μέσα στο σπίτι, με ένα τηλεκοντρόλ στο χέρι, να γκρινιάζουν, να απαιτούν και οι γονείς να διαμαρτύρονται για την συγκεκριμένη κατάσταση. Σε σύγκριση με τα παιδιά που χρησιμοποιούν την φαντασία τους μέσω του παιχνιδιού (παιχνίδια ρόλων με αντικείμενα ή με τους εαυτούς τους) και με παιδιά που βλέπουν τηλεόραση πολλές ώρες, τα δεύτερα χάνουν συχνότερα την αίσθηση της πραγματικότητας. Είναι τόσο προσηλωμένα σε αυτό που βλέπουν, έτσι ώστε όταν επανέλθουν στην πραγματικότητα, αισθάνονται να υπάρχει ένα μεγάλο κενό, κάτι που δεν τους δίνει όρεξη για περαιτέρω δραστηριότητα. Σε τέτοιες περιπτώσεις μια βόλτα έξω από το σπίτι είναι μια καλή λύση.

ΟΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

- ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Το να εκτίθενται τα παιδιά στην τηλεόραση δεν είναι κάτι το καινούριο. Βία μπορεί να βρει κανείς από το αρχαίο δράμα μέχρι τα παιδικά παραμύθια. Υπάρχουν πολλές θεωρίες αν πράγματι η βία στην τηλεόραση έχει αρνητική επιρροή στα παιδιά και καμία από αυτές δεν έχουν αποδειχθεί. Πρέπει όμως να αναφερθεί ότι όσο πιο ρεαλιστικές είναι οι σκηνές βίας, τόσο πιο επικίνδυνες είναι για την ψυχική υγεία και ανάπτυξη του παιδιού.

Ίσως το θέμα δεν είναι η ποσότητα της βίας που μπορεί να βλάψει τα παιδιά, αλλά οι αξίες και τα πρότυπα που μεταφέρονται. Συχνά η βία παρουσιάζεται σαν κάτι καθημερινό, οικείο και αποδεκτό, δεν διαταράσσει, δεν ενοχλεί και πολλές φορές μπορεί να φέρει πλεονεκτήματα. Οι περισσότεροι «καλοί ήρωες» που δρουν σαν πρότυπα χρησιμοποιούν την βία για να νικήσουν τους «κακούς». Φυσικά είναι σημαντική αξία ότι το καλό νικάει, αλλά η βία στην ουσία θα έπρεπε να είναι η έσχατη λύση. Σπάνια μέσω των ταινιών δίνονται άλλες λύσεις. Πόσο όμως επηρεάζουν οι σκηνές βίας τις διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών στο σχολείο και στην ευρύτερη κοινωνία; Τα παιδιά υιοθετούν αυτές τις συμπεριφορές; Τα προγράμματα που παρακολουθούν ασκούν κάποια επιρροή στην κοινωνικοποίηση και στις διαπροσωπικές σχέσεις τους;

Λέγοντας βία, αναφερόμαστε σε ψυχική [φόβος, αγωνία , απογοήτευση, ανασφάλεια] και φυσική βία [όπλα, μάχες, φυλακή, νεκροί]. Τα συναισθήματα που δημιουργούνται από αυτές τις εικόνες μπορεί να έχουν ως συνέπεια να περιορίσουν τον λόγο και γενικότερα να δημιουργήσουν προβλήματα στην ψυχοσύνθεση των μικρών παιδιών και φυσικά όπως πολλές φορές αναφέρθηκε εντείνεται η έλλειψη συγκέντρωσης. Επίσης δεν είναι άξιο απορίας αν το παιδί είναι έντονα υπερκινητικό, αφού πριν από λίγο έβλεπε κινούμενα σχέδια με έντονες σκηνές βίας (και ας φαίνονται αστείες πολλές φορές) .

Η αρνητική επιρροή των video games που περιέχουν βία, είναι ακόμη πιο ισχυρή από τα τηλεοπτικά προγράμματα που περιέχουν βία. Στα παιχνίδια η βία επιβραβεύεται (πηγαίνεις στο επόμενο επίπεδο, παίρνεις πόντους και μεγαλύτερη βαθμολογία) .

Η βίαιη και επιθετική συμπεριφορά είναι μαθημένη αντίδραση ως απάντηση στην οργή, και μπορεί να υιοθετηθεί ως συμπεριφορά επίτευξης στόχων. Η μάθηση αυτής της συμπεριφοράς γίνεται μέσα από την παρατήρηση αντίστοιχων μοντέλων συμπεριφοράς, είναι η λεγόμενη μίμηση η οποία στα μικρά παιδιά παίζει σημαντικό ρόλο. Αυτά τα μοντέλα μπορεί να τα παρατηρεί κανείς μέσα στην οικογένεια ,σε ομάδες συνομήλικων αλλά και μέσα από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας όπως για π.χ. η τηλεόραση. Η τηλεόραση λοιπόν καλλιεργεί μοντέλα συμπεριφοράς. Τα

παιδιά που παρακολουθούν συνεχώς βίαιες ή επιθετικές εκπομπές τείνουν να επαναλαμβάνουν αυτό που παρακολουθούν και στο παιχνίδι τους και μιμούνται αυτές τις συμπεριφορές και στην καθημερινότητα τους. Είναι γνωστή ως συντελεστική εξαρτημένη μάθηση στην οποία η πιθανότητα επανάληψης μιας αντίδρασης καθορίζεται από τις επακόλουθες συνέπειες, που είναι η επιβράβευση ή η τιμωρία. Σχεδόν όλα τα video games έχουν τα χαρακτηριστικά της συντελεστικής εξαρτημένης μάθησης αφού ανταμείβουν πράξεις βίας με υψηλούς βαθμούς. Τελικά αυτά τα παιδιά μαθαίνουν ότι η επιθετικότητα είναι μία επιτυχής και αποδεκτή μέθοδος επίλυσης προβλημάτων. Από την δεκαετία του '60 είναι γνωστό ότι τα μικρά παιδιά πολύ εύκολα ταυτίζονται με ήρωες και μιμούνται συμπεριφορές κυρίως όταν η συμπεριφορά αμείβεται ή όταν δεν τιμωρείται. (Θεωρία κοινωνικής μάθησης του Bandura).

Η βία στα ΜΜΕ αυξάνει τον φόβο των παιδιών ότι θα γίνουν θύματα, καθώς και τον φόβο για τον κόσμο γύρω τους. Ακόμα, τα απευαισθητοποιεί στη βία, αλλά και στα θύματα της βίας. Τα παιδιά που εκτίθενται στη βία γίνονται λιγότερο ευαίσθητα στον πόνο των άλλων, αφού μαθαίνουν να αποδέχονται τη βία σαν κάτι απόλυτα φυσιολογικό και υγιές και να μην την θεωρούν κακή. Διδάσκει επίσης στα παιδιά να λύνουν τις διαφωνίες τους με επιθετικό τρόπο, αυξάνει την επιθετικότητα και την αντικοινωνική συμπεριφορά. Οι επιστήμονες προειδοποιούν ότι η βία αυξάνει την διάθεση για βία, τόσο στη πραγματική ζωή όσο και στην διασκέδαση.

Περισσότερο ευάλωτα στην επίδραση της τηλεοπτικής βίας είναι παιδιά μεταναστών και γενικά μειονοτήτων, τα συναισθηματικά διαταραγμένα παιδιά, τα κακοποιημένα παιδιά, και τα παιδιά από οικογένειες σε κρίση. Βέβαια όλη αυτή η βιαιότητα δεν έχει συνέπειες μόνο στην συμπεριφορά των ανηλίκων αλλά μπορεί να προκαλέσει αρνητικές επιδράσεις και στον ψυχολογικό τομέα. Ο φόβος είναι ένα συναίσθημα που βρέθηκε να κυριαρχεί σε παιδιά μετά από παρακολούθηση σχετικά τρομακτικών ταινιών ή και καταστροφικών φαινομένων. Μελετάται ακόμη και η δημιουργία ψυχολογικού τραύματος μετά την έκθεση μέσω τηλεόρασης σε σοβαρά τραυματικά γεγονότα (τρομοκρατικά χτυπήματα, πόλεμοι).

Γενικά η βία της τηλεόρασης δημιουργεί μια διαστρεβλωμένη εικόνα για τον κόσμο, παρουσιάζει ένα κόσμο σκοτεινό και βίαιο και έτσι καλλιεργεί αίσθημα

ανασφάλειας και φόβου. Είναι λυπηρό τα μικρά παιδιά να μεγαλώνουν με τέτοια αντίληψη για την κοινωνία που ζουν.

Οπωσδήποτε η τηλεοπτική βία δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που ευθύνεται για την εκδήλωση βίαιης και επιθετικής συμπεριφοράς από ανηλίκους. Η συμπεριφορά αυτή είναι το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης πολλών παραγόντων (βιολογικών, νευρολογικών, ορμονολογικών, κοινωνικών). Όμως η τηλεοπτική βία είναι ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εκδήλωση της και δεν πρέπει να το αγνοούμε.

«Είναι γεγονός αναμφισβήτητο, η επιτυχία που γνωρίζουν οι ταινίες τρόμου (θρίλερ) στα παιδιά και στους νέους. Ένας νέος δηλώνει σε ένα κινηματογραφικό περιοδικό : « Μ' αρέσουν τα θρίλερ μέχρι αηδίας », ενώ ένας άλλος συμπληρώνει « Λατρεύω αυτές τις υπέροχες ιδέες για τους εφιάλτες μας ».(Κορωναίου,1992 :116)

-Η ΒΙΑ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ

Η βία που περιέχουν πολλές τηλεοπτικές εκπομπές οδηγεί ακόμα και σε κατάθλιψη. Ψυχολόγοι υποστηρίζουν ότι η πολλή τηλεόραση κάνει κακό , αλλά διευκρινίζουν πως για την ψυχολογία των τηλεθεατών είναι καλύτερο να παρακολουθούν ευχάριστες, όμορφες, αξιόλογες εκπομπές ποιότητας που δεν περιέχουν βία και δεν υποτιμούν την νοημοσύνη του τηλεθεατή.

Ολοένα και περισσότερο, τηλεοπτικές εκπομπές αναφέρονται και πολλές φορές στηρίζονται στους θανάτους, στη βία και στις καταστροφές. Το περιεχόμενο των εκπομπών αυτών, κάνει αυτούς που τις παρακολουθούν ατέλειωτες ώρες απαισιόδοξους και κάποιους τους οδηγούν σε κατάθλιψη.

Η κατάθλιψη μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο που κάποιος σκέφτεται και πράττει. Ένας άνθρωπος που έχει κατάθλιψη, διακατέχεται από απαισιόδοξους τρόπους σκέψης, φοβάται και δεν ελπίζει για βελτίωση των πραγμάτων και το χειρότερο από όλα είναι ότι υποτιμά τις ικανότητες του. Είναι λοιπόν τρομακτικό τα παιδιά να έχουν άσχημες εικόνες και ιδέες για τον κόσμο που ζουν και τους περιβάλλει γιατί οδηγούνται στην απελπισία και παύουν να έχουν όνειρα για τη ζωή και αισιοδοξία για το μέλλον τους.

ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΜΗ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

1] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

Πρόκειται για την θεωρία, βασική θέση της οποίας είναι, ότι οι τηλεοπτικές σκηνές βίας και επιθετικότητας και προπάντων οι επινοημένες, δεν ασκούν κανενός είδους επίδραση στους τηλεθεατές γενικά και ειδικότερα στα παιδιά και στους νέους, ούτε έχουν την δυνατότητα να τους κάνουν επιθετικούς στην καθημερινή κοινωνική τους ζωή.

Η επιθετική συμπεριφορά που παρατηρείται, είναι δυνατόν να γίνει πράξη από τον αποδέκτη, όταν η παρουσιαζόμενη βία του φιλμ, αξιολογηθεί θετικά απ' αυτόν. Μέσω της μίμησης, άτομα που υφίστανται κάποια ματαίωση, είναι επιρρεπή στο να ενστερνιστούν ευκολότερα την επιθετικότητα.

Οι υποστηρικτές της θεωρίας της μη επίδρασης πιστεύουν ακόμα πως όσο ισχυρή κι αν είναι η επιρροή των σκηνών βίας και επιθετικότητας πάνω στα παιδιά και στους νέους κατά τη διάρκεια της τηλεοπτικής εκπομπής, οι πραγματικές τους εμπειρίες και τα πραγματικά τους βιώματα από τη ζωή αντενεργούν μετά το κλείσιμο της τηλεόρασης και υποβοηθούν στην απομάκρυνση όλων εκείνων των επιβλαβών παραστάσεων στις κοινωνικές διανθρώπινες σχέσεις τους.

[Βουιδάσκη, 1992 : 33]

2] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΘΙΣΜΟΥ Η ΤΗΣ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ

Οι οπαδοί αυτής της θεωρίας δείχνουν αισιοδοξία και επιμένουν ότι για να παγιωθεί μια συνήθεια είτε είναι καλή είτε κακή, απαιτούνται πολλές επαναλήψεις και να είναι προϊόν συσσωρευμένης σκέψης και νοοτροπίας. Σύμφωνα με αυτή τους την πεποίθηση και όσον αφορά το πρόβλημα της επίδρασης της τηλεοπτικής βίας και επιθετικότητας στα παιδιά υποστηρίζουν δυο απόψεις :

1] Δεν είναι δυνατόν η θέα μιας και μόνης ταινίας με επιθετικό περιεχόμενο στην τηλεόραση ή στον κινηματογράφο να προκαλέσει επιθετική συμπεριφορά στους τηλεθεατές και στους θεατές γενικότερα.

2] Η μείωση ή η εξάλειψη των συναισθηματικών αντιδράσεων , που επιφέρει η επιβολή της συνήθειας από τη συνεχή θέα βίαιων και επιθετικών σκηνών , υποβοηθούν στην άμβλυση και στην εξασθένηση της τάσης και της διάθεσης για επιθετική και βίαιη συμπεριφορά στην καθημερινή διανθρώπινη επικοινωνία.

[Βουιδάσκη, 1992 :34-35]

3] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΣΗΣ

Περισσότερο αισιόδοξοι από τους οπαδούς της θεωρίας του εθισμού ή της συνήθειας, εμφανίζονται οι εκπρόσωποι της συγκεκριμένης θεωρίας, με την αιτιολογία ότι οι σκηνές βίας και επιθετικότητας φέρνουν στον τηλεθεατή λύτρωση και αποδίδουν ευεργετικές ιδιότητες μέσω της παρακολούθησής τους, στηρίζοντας την θεωρία τους στο γεγονός ότι η επιθετικότητα προέρχεται από την ματαίωση κάτι που συνάδει με τις αρχές του Αριστοτέλη.

Σύμφωνα με τον J. Dollard και τους συνεργάτες του, « η εκδήλωση οποιασδήποτε επιθετικής ενέργειας είναι μια κάθαρση, που μειώνει την υποκίνηση για την εκδήλωση άλλων επιθετικών πράξεων ». Αυτό σημαίνει πως και η παρουσίαση σκηνών βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση λειτουργεί καθαρτικά και μειώνει το επιθετικό και εριστικό δυναμικό του ατόμου και κατ' επέκταση της κοινωνίας γενικότερα. Η επιθετικότητα και οι βιαιότητες που παρουσιάζονται στην τηλεόραση, παίζουν το ρόλο ασφαλιστικής δικλίδας, με τη βοήθεια της οποίας ο τηλεθεατής μπορεί να απομακρύνει και να απωθήσει τη δική του επιθετικότητα, που θα μπορούσε να εκδηλώσει εναντίον των συνανθρώπων του. Η ταύτιση του τηλεθεατή με το επιθετικό πρότυπο προσφέρει σ' αυτόν μια καθαρτική και εκτονωτική ανακούφιση και εξανεμίζει το συσσωρευμένο δυναμικό της επιθετικής του ενέργειας. Δηλαδή η μείωση της έντασης, που υποκειμενικά αισθάνεται ο τηλεθεατής, όταν παρατηρεί τις επιθετικές σκηνές στην τηλεόραση, είναι δυνατόν να έχει καθαρτικά αποτελέσματα και να οδηγήσει σε κάθε περίπτωση στη μείωση της επιθετικής του δραστηριότητας.

[Βουιδάσκη, 1992 :36-37]

4] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ Η ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗΣ

Η συγκεκριμένη θεωρία αποτελεί παραλλαγή της θεωρίας της κάθαρσης. Ο L. Berkowitz παρατήρησε , πως ενώ σε πολλά πειράματα σημειώθηκε μείωση της φανεράς επιθετικής συμπεριφοράς μετά από την επιθετική δραστηριότητα της φαντασίας , δεν καταγράφηκε ωστόσο κανένα καθαριστικό αποτέλεσμα , αλλά αντίθετα θεωρήθηκε υπεύθυνος ο φόβος για την μείωση της επιθετικότητας , που επρόκειτο να ακολουθήσει. Σε αυτές τις πρώτες αμφισβητήσεις οφείλεται και η διάκριση της σε δύο, στη «γνήσια κάθαρση» και στη «μη γνήσια κάθαρση» .Η πρώτη προέρχεται από τη μείωση της παρόρμησης για επιθετικότητα , που προκλήθηκε από ορμική συσσώρευση ή από κάποια επιθετική πράξη , ενώ η δεύτερη προέρχεται από ένα υποκειμενικό συναίσθημα , φόβο ή ενοχή , που μειώνει την ένταση , η οποία προκαλείται από την εκτέλεση ή την παρατήρηση επιθετικής πράξης, χωρίς οπωσδήποτε αυτή να σχετίζεται , με τη μείωση των ορμών.

[Βουιδάσκη, 1992 :41-42]

5] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η θεωρία αυτή αποδίδει μεγαλύτερη βαρύτητα στο χώρο της φαντασίας . η φαντασία δεν παίζει απλά κάποιο ρυθμιστικό ρόλο , αλλά η ίδια η δραστηριοποίηση της αποτελεί ένα σημαντικό μηχανισμό προσαρμογής , που έχει την ικανότητα να ελέγχει τη μετατόπιση της άμεσης εκδήλωσης των κινήτρων. Με αυτή την έννοια ελέγχεται και η εκδήλωση της επιθετικής συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια της παρουσίας επιθετικών σκηνών στην τηλεόραση ή τα φιλμ, ιδιαίτερα των ατόμων, τα οποία διακρίνει χαμηλή νοητική ανάπτυξη.

[Βουιδάσκη, 1992 :43-44]

2] ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

1] ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΕΓΕΡΣΗΣ

Σύμφωνα με την συγκεκριμένη θεωρία, όχι μόνο οι σκηνές βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση και τα φιλμ, αλλά και εκπομπές με άλλου είδους περιεχόμενο είναι δυνατόν να προκαλέσουν στο θεατή ή στον τηλεθεατή μια ασθενέστερη ή ισχυρότερη συναισθηματική διέγερση. Ο θεατής δηλαδή ή ο τηλεθεατής περιέρχεται κατά τη θέα διαφόρων εκπομπών ή φιλμ, κάτω από ορισμένες συνθήκες σε μια ψυχοφυσιολογική διέγερση, κατά την οποία αυξάνεται εντελώς γενικά η ετοιμότητα του να αντιδράσει με τον κατάλληλο ερεθισμό περισσότερο έντονα , ενώ εξαρτάται από το είδος του ερεθισμού και τις περιστάσεις , με ποιόν τρόπο θα αντιδράσει και προς ποια κατεύθυνση θα οδηγηθεί αυτή η αντίδραση.

[Βουιδάσκη, 1992 :47]

2] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΡΕΘΙΣΜΟΥ Η ΤΗΣ ΠΑΡΟΡΜΗΣΗΣ

Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι οι η παρουσίαση σκηνών βίας και επιθετικότητας προκαλεί βραχυπρόθεσμη επιθετική ετοιμότητα στο θεατή ή τον τηλεθεατή. Αυτή όμως η ετοιμότητα για επιθετική συμπεριφορά προέρχεται από κάποιο συγκεκριμένο ερεθισμό, από κάποια συναισθηματική διέγερση, που υπάρχει μέσα στο ίδιο το περιεχόμενο του φιλμ, το οποίο προβάλλεται.

[Βουιδάσκη, 1992 : 50]

3] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης η παρουσίαση σκηνών βίας και επιθετικότητας στην τηλεόραση ή στα φιλμ αποτελεί καθαρά μαθησιακή διαδικασία, κατά την οποία ο τηλεθεατής ή ο θεατής μαθαίνει την επιθετική συμπεριφορά όπως και κάθε άλλη κοινωνική συμπεριφορά. Βασίζεται στην αρχική θεωρία που δέχεται ότι η επιθετικότητα προέρχεται από τη μάθηση, είναι δηλαδή προϊόν κοινωνικό -πολιτιστικών παραγόντων. Με αυτή την έννοια ο A. , ο κυριότερος εισηγητής της θεωρίας της κοινωνικής μάθησης, χαρακτηρίζει σαν σημαντικούς παράγοντες επίδρασης στη διαμόρφωση της επιθετικής, καθώς και οποιαδήποτε άλλης ανθρώπινης συμπεριφοράς, τις δομές της αντίληψης και τα κίνητρα που διαμορφώθηκαν κατά τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης.

[Βουιδάσκη, 1992 : 56]

4] Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕ ΜΙΜΗΣΗ

Είναι μια θεωρία συναφής και συγγενική με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης με παρατήρηση. Βασική της θέση είναι ότι το τηλεοπτικό επιθετικό πρότυπο είναι δυνατόν να γίνει αντικείμενο μίμησης από τους τηλεθεατές και προπάντων από τα παιδιά και τους νέους και στηρίζεται στην επιστημονική άποψη ότι η μίμηση, όπως και όλοι οι άλλοι τρόποι συμπεριφοράς, μαθαίνεται και δεν βασίζεται σε κάποιους εκ γενετής μηχανισμούς.

[Βουιδάσκη, 1992 : 64]

5] ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Αποτελεί την πιο ακραία μορφή της αρνητικής επίδρασης των μέσων μαζικής επικοινωνίας και θεωρεί κυρίως την τηλεόραση με τις σκηνές βίας και επιθετικότητας που παρουσιάζει, σαν το μοναδικό υπαίτιο για την ύπαρξη της πραγματικής βίας, της επιθετικότητας και της εγκληματικότητας στην κοινωνική ζωή. Φθάνει ακόμα στην ακραία και ριζοσπαστική άποψη να υποστηρίξει, ότι και ο δράστης οποιασδήποτε εγκληματικής και βίαιης πράξης δεν είναι τίποτε άλλο από ένα θύμα, παρόμοιο με τα θύματα του και μοναδικός θύτης όλων πρέπει να θεωρηθεί η τηλεόραση, η οποία με την τεράστια επίδραση που ασκεί πάνω στους τηλεθεατές, τους οδηγεί, δήθεν χωρίς τη θέληση τους, σε επιθετικές ενέργειες και εγκληματική συμπεριφορά.

[Βουιδάσκη, 1992 : 69- 70]

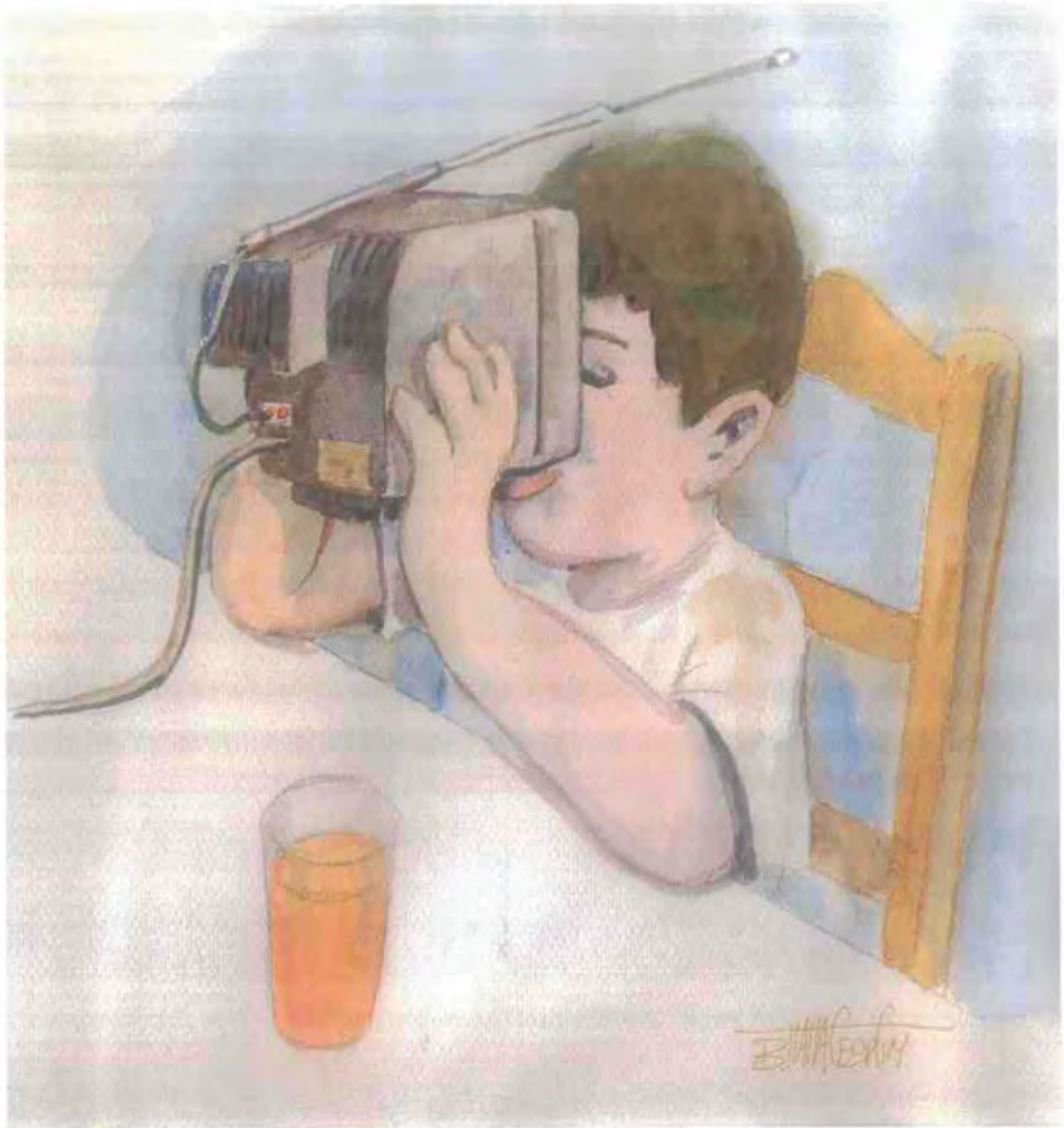
ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Η παιδική και κυρίως η εφηβική παχυσαρκία αυξήθηκε επικίνδυνα τα τελευταία χρόνια. Οι ψυχολογικές επιπτώσεις της παχυσαρκίας είναι σημαντικές, χαμηλή αυτοεκτίμηση, αρνητική εικόνα εαυτού, απομόνωση, στιγματισμός και διάκριση από τους συνομηλίκους. Αντίστοιχα σοβαρές και οι συνέπειες στην υγεία, αυξάνει τον κίνδυνο για διαβήτη, υπέρταση, αρτηριοσκλήρυνση, και γενικά για κακή ποιότητα ζωής.

Ένας από τους παράγοντες που συμβάλλουν στην εκδήλωση της παχυσαρκίας είναι και η τηλεόραση. Η τηλεόραση καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του ελεύθερου χρόνου των παιδιών. Έτσι ο χρόνος που αφιερώνουν στον αθλητισμό, στο διάβασμα, στις κοινωνικές συναναστροφές, στο παιχνίδι, περιορίζονται δραστικά προς όφελος της τηλεόρασης. Αυτό σημαίνει λιγότερη φυσική δραστηριότητα και πιθανότατα περισσότερο φαγητό. Ένας έμμεσος τρόπος επίδρασης είναι οι διαφημίσεις ανθυγιεινών αναψυκτικών και τροφών. Η διεισδυτικότητα των διαφημίσεων στους εφήβους έχει καταγραφεί σε έρευνες όπου διαπιστώθηκε ότι η έκθεση σε διαφημίσεις είχε πολύ μεγαλύτερη επίδραση από ότι οι παρέες και το οικογενειακό περιβάλλον. Έτσι λοιπόν μέσω των διαφημίσεων καλλιεργούνται κακές διατροφικές συνήθειες αφού προβάλλονται σνακ και γενικά φαγητά υψηλής θερμιδικής περιεκτικότητας και χαμηλής θρεπτικής αξίας. (τσιπς, γαριδάκια, χάμπουργκερ). Αυτή δεν είναι η μόνη αρνητική πλευρά της τηλεόρασης στις διατροφικές συνήθειες των ανηλίκων. Από την δεκαετία του '60 έως και σήμερα γνωρίζουμε ότι η ψυχογενής ανορεξία, μία από τις διαταραχές διατροφής που εμφανίζεται συνήθως σε έφηβες, σχετίζεται με την εικόνα του αδύνατου και πετυχημένου μοντέλου που καλλιεργεί η τηλεόραση. Η τηλεόραση αλλά και τα περιοδικά βομβαρδίζουν τις νέες, με την εικόνα του αδύνατου και

ωραίου. Κούκλες όπως η Μπάρμπυ είναι τέλειες, όσον αφορά την ομορφιά και αδύνατες, σχεδόν ανορεκτικές. Η προβολή και ο συσχετισμός της επιτυχίας και του ωραίου, με το αδύνατο σώμα έχει συμβάλλει στην σημαντική αύξηση των περιστατικών ανορεξίας στην εφηβική ηλικία.

Είναι λοιπόν γεγονός, ότι τα παιδιά ξοδεύουν πολύτιμο από τον ελεύθερο τους χρόνο για να παρακολουθήσουν προγράμματα της τηλεόρασης. Συχνά ξεχνιούνται μπροστά από την οθόνη της τηλεόρασης και θέλοντας να απασχολήσουν με κάτι τα χέρια τους, (ειδικά όταν παρακολουθούν ταινίες δράσης ή έναν αγώνα, προγράμματα που προκαλούν άγχος), καταφεύγουν στο φαγητό και συνήθως στο έτοιμο φαγητό. Μένοντας προσηλωμένοι στο πρόγραμμα που παρακολουθούν δεν συνειδητοποιούν το πόσο τρώνε και ασυναίσθητα καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες τροφίμων, καθώς δεν μπορούν να καταλάβουν πότε χορταίνουν. Επιστήμονες διαπίστωσαν με βάση έρευνα που διεξήγαγαν ότι η « αλόγιστη παρακολούθηση τηλεόρασης , οδηγεί σε αλόγιστη κατανάλωση τροφής ».

« ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΣΤΟ ΧΕΡΙ »

Στις αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης, όπως και στις Η.Π.Α, η συνεχής αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων γυναικών έχει οδηγήσει σε μια ραγδαία αύξηση του ποσοστού των παιδιών με το κλειδί στο χέρι, τα οποία μετά το σχολείο και μέχρι να επιστρέψουν οι γονείς τους από την εργασία είναι αναγκασμένα να φροντίζουν μόνο τους τον εαυτό τους.

Από έρευνες διαπιστώνεται ότι συχνά οι γονείς των παιδιών αυτών « επικοινωνούν » μαζί τους μέσω σημειωμάτων που αφήνουν στο σπίτι : « κλείνε τις πόρτες», «μην ανοίξεις σε κανέναν», «κάτσε να διαβάσεις», «πάρε τηλέφωνο τον μπαμπά στην δουλειά» κ.α. Σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα , τα παιδιά αυτά βλέπουν περισσότερο τηλεόραση από τα παιδιά που τυγχάνουν φροντίδας από μεγάλους, τρώνε περισσότερο, παίζουν λιγότερο με τα γειτονόπουλα, είναι πιο επιρρεπή σε ατυχήματα ή στη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών(αλκοόλ, καπνός, μαριχουάνα).

Σημειώσεις από « Θεωρία του Σχολείου και Καινοτόμοι Θεσμοί», σελίδα 27,
Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Νίκος Χανιωτάκης, Βόλος 2008

Η ΖΩΗ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΦΑΣΕΙΣ: ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ, ΠΕΡΙΣΣΥΛΟΓΗ
ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ. ΞΕΚΙΝΑΣ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ
ΚΑΤΛΗΓΕΙΣ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙΣ ΚΑΝΑΛΙΑ...

« ΤΑ ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ »

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των σύγχρονων κοινωνιών αποτελούν επίσης τα «καινούρια αδέρφια», δηλαδή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, διαδίκτυο). Όπως προκύπτει από πολλές εμπειρικές έρευνες , τα παιδιά καταναλώνουν καθημερινά πολλές ώρες μπροστά σε μια οθόνη με αποτέλεσμα την αύξηση της «μονόπλευρης επικοινωνίας», την παρουσίαση της πραγματικότητας από «δεύτερο χέρι», την ελάττωση του ελεύθερου χρόνου του παιδιού για ενασχόληση με άλλες δραστηριότητες και γενικώς τη «συνάντηση» του παιδιού με αμφιλεγόμενες νόρμες και αξίες. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό το γεγονός ότι όσο χαμηλότερη είναι η κοινωνική προέλευση του μαθητή, τόσο αυξάνονται οι ώρες τηλεθέασης. (Hotappels, H-G, 1944: 44 κ.ε . Το πλήθος των πληροφοριών , εικόνων και σημασιών που εισπράττει το παιδί καθημερινά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι δύσκολο να αποκωδικοποιηθεί και να γίνει αντικείμενο κατάλληλης επεξεργασίας . (Irflling όπ.π., σ.152/153)

Σημειώσεις από « Θεωρία του Σχολείου και Καινοτόμοι Θεσμοί», σελίδα 29,
Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Νίκος Χανιωτάκης, Βόλος 2008

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟ ΛΟΓΟ.

Πολλοί θεωρούν ότι η διαφήμιση είναι επιβλαβής για τα παιδιά, γιατί υποδεικνύει λανθασμένες αξίες (δίνει έμφαση σε τρόπους ζωής που βασίζονται στη στιγμιαία ευχαρίστηση και διαβρώνει την αληθινή αξία της προσπάθειας , της πειθαρχίας, του ενδιαφέροντος και της υπευθυνότητας), ενθαρρύνει τον παράλογο τρόπο σκέψης(όταν βλέπουμε καθημερινά το παράλογο, απορρίπτουμε την ορθολογική , κριτική σκέψη), προτρέπει στην επιπολαιότητα (ενθαρρύνει τις εγωιστικές τάσεις ενδυναμώνοντας τις επιθυμίες για απόκτηση περισσότερων πραγμάτων), παρουσιάζει μια εσφαλμένη εντύπωση των προσωπικών σχέσεων (η εκμετάλλευση τόσο του γυναικείου, όσο και του αντρικού σώματος, συμβάλλει στην αυξανόμενη αποτυχία των προσωπικών σχέσεων). Δείχνοντας π.χ. ότι η αγάπη εξαρτάται από κάποιο προϊόν (αποσμητικό, σαπούνι, οδοντόκρεμα κλπ.), οδηγεί στην επικίνδυνη παραπληροφόρηση και την απλοποίηση των σύνθετων διαπροσωπικών σχέσεων.

Η εμπλοκή των παιδικών αναπαραστάσεων , ανάλογα με τη σχέση που διαμορφώνεται ανάμεσα στο παιδί και το εμπορευματικό αντικείμενο, παρουσιάζει τρία επίπεδα, από το περισσότερο μέχρι το λιγότερο επιφανειακό. 1) Το παιδί είναι εκεί για να τραβήξει την προσοχή. 2) Παρουσιάζει καταναλωτικές πρακτικές. 3) Παίζει αποφασιστικό ρόλο στη δημιουργία ιδεολογικής διάστασης του εμπορεύματος.

[Σόλμαν-Τσαούλα,1986:σ.70]

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε , εξετάστηκε αν το επίπεδο στο οποίο αξιοποιούνται οι παιδικές αναπαραστάσεις στο διαφημιστικό λόγο εξαρτάται από το είδος του εμπορεύματος. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η κατηγορία του εμπορεύματος έχει καθοριστική σημασία. Στα καλλυντικά και τα είδη φαρμακείου, η παρουσία του παιδιού είναι κύρια συνδηλωτική. Στις λιχουδιές, τα είδη ρουχισμού και τα παιχνίδια το παιδί παρουσιάζεται σαν χρήστης –καταναλωτής. Στα τρόφιμα και ποτά, η παιδική εμπλοκή μοιράζεται ανάμεσα στην κατανάλωση και

στη συνδήλωση. Στα είδη νοικοκυριού, η παιδική εμπλοκή μοιράζεται ανάμεσα στη δήλωση και τη χρήση. Τέλος, στα αυτοκίνητα και αξεσουάρ αυτοκινήτων και στις επιχειρήσεις, η παρουσία του παιδιού έχει αποκλειστικά χαρακτήρα δηλωτικό, ενώ στη διαφήμιση μπαταριών και φωτογραφικών μηχανών, αποκλειστικά χαρακτήρα χρηστικό.

[Σόλμαν-Τσαούλα,1986:σ.63]

Σε πολλές από τις διαφημίσεις, το παιδί εμφανίζεται σαν αντικείμενο προστασίας, στοργής και φροντίδας. Η γονεϊκή και κύρια η μητρική παρουσία στις διαφημίσεις αυτές είναι μεταφορική. Το παιδί «προστατεύεται» ή «περιβάλλεται με στοργή και φροντίδα» από το ίδιο το εμπορευματικό αντικείμενο ή από τη φίρμα. Το αντικείμενο (εμπόρευμα) γίνεται υποκείμενο, ενώ το υποκείμενο (μητέρα, γονιός) που στην πραγματικότητα μεσολαβεί ανάμεσα στο παιδί και το εμπόρευμα, τελικά εξαφανίζεται.

[Σόλμαν-Τσαούλα,1986:σ.72]

Σε σχετική έρευνα που έγινε, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά φάνηκε να ξεχωρίζουν την ευχαρίστηση που παίρνουν από την παρακολούθηση ενός διαφημιστικού, από αυτή που αυτή που συνεπάγεται η κατανάλωση του διαφημιζόμενου προϊόντος. Μόνο τα πολύ μικρά παιδιά δεν έχουν την ικανότητα να διακρίνουν το μήνυμα από το προϊόν και πιστεύουν ότι οι διαφημίσεις παρουσιάζουν πάντα την αλήθεια. Παρά τα παραπάνω ευρήματα, σήμερα οι διαπιστώσεις πολλών ερευνών είναι ανησυχητικές για την επίδραση στα παιδιά της διαφήμισης από την τηλεόραση και άλλα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Για την αύξηση της παχυσαρκίας και την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών από τα παιδιά φαίνεται να ευθύνεται η τηλεοπτική διαφήμιση.

ΟΙ ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Η τηλεόραση όμως δεν έχει μόνο την αρνητική της πλευρά, αντίθετα μπορεί να αποδειχθεί πολύ καλή για τα παιδιά, όταν φυσικά παρακολουθούν επιλεγμένες εκπομπές με μέτρο. Υπάρχουν παιδικά προγράμματα, καρτούν, σίριαλ ή παιδικές ιστορίες που σε ευχάριστο και ελκυστικό πλαίσιο περιλαμβάνουν μηνύματα –που το παιδί μπορεί να αφομοιώσει – ηθικά, κοινωνικά, συναισθηματικά, σχετικά με ποικίλες καταστάσεις της ζωής και της διαχείρισης τους : σχέσεις με γονείς, αδέρφια, συνομήλικους, φίλια, διεκδίκηση, απώλεια, κοινωνικές δεξιότητες . Έρευνες έδειξαν ότι τα παιδιά μιμούταν στην πραγματική καθημερινή τους ζωή συμπεριφορές όπως ο αλτρουισμός, η βοήθεια προς τους άλλους ανθρώπους κ.τ.λ που μάθαιναν από την τηλεόραση.

Είναι γεγονός ότι η τηλεόραση διευρύνει τις εμπειρίες του ανθρώπου και ειδικότερα του παιδιού, καθώς παρέχει την δυνατότητα της γνώσης και της πληροφόρησης . Σημαντικό χαρακτηριστικό της τηλεόρασης είναι η αμεσότητα της με την καθημερινή ζωντανή πραγματικότητα . Τα παιδιά βλέποντας τηλεόραση αποκτούν ευρύτερες γνώσεις και εμπειρίες για έναν κόσμο πολύ πιο πλατύ απ ' αυτόν που γνωρίζουν και ζουν καθημερινά. Μαθαίνουν για καταστάσεις, γεγονότα, εμπειρίες και φαινόμενα, τα οποία θα ήταν δύσκολο να τα ζήσουν άμεσα. Θετικές επίσης είναι οι επιδράσεις της τηλεόρασης όσον αφορά στην ψυχαγωγία, στην μόρφωση και στην ενημέρωση. Η τηλεόραση μπορεί να βοηθήσει το παιδί να εμπλουτίσει το λεξιλόγιο του και να αποκτήσει γνώσεις, άγνωστες μέχρι τότε για αυτό.

Η παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων διεγείρει την φαντασία του παιδιού και όταν δεν οδηγεί σε υπερβολή είναι θετικό στοιχείο για τη προσωπικότητα του. Επιπλέον η τηλεόραση μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να αξιοποιήσουν τις ικανότητες και τα ταλέντα τους μέσα από την διέγερση της φαντασίας τους, να ανακαλύψουν χόμπι και να δραστηριοποιηθούν όσον αφορά τα ενδιαφέροντα τους .

Επιπλέον οι δυνατότητες της τηλεόρασης, όπως αυτές έχουν αξιολογηθεί διεθνώς, είναι πάρα πολλές και μπορούν να καλύψουν πολλές ανάγκες της σύγχρονης εκπαίδευσης. Για να γίνει όμως αυτό, θα πρέπει η τηλεόραση, όπως και τα άλλα σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα, να αποτελέσει στοιχείο ενσωματωμένο και αναπόσπαστο της σύγχρονης διδακτικής μαθησιακής διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να γνωρίζει τι μπορεί να προσφέρει η τηλεόραση στη σχολική εκπαίδευση. Με άλλα λόγια, ποιες είναι οι παιδαγωγικές λειτουργίες που μπορούν να καλυφθούν από το σύγχρονο αυτό μέσο. Γιατί η τηλεόραση, όταν κύριος σκοπός και μέλημα της είναι να διδάξει και όταν χρησιμοποιείται σωστά στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην ενίσχυση βασικών παιδαγωγικών λειτουργιών:

-Δημιουργεί παρώθηση για μάθηση. Η τηλεόραση παρέχει ερεθίσματα για πρωτότυπες και δημιουργικές δραστηριότητες, που διεγείρουν το ενδιαφέρον, το συναίσθημα και την περιέργεια των μαθητών.

-Απεικονίζει τις διαδικασίες και εικονογραφεί την ύλη. Δημιουργεί μοναδικές συνθήκες μάθησης, καθώς φέρνει στην τάξη σύγχρονα και ιστορικά γεγονότα, εφαρμογές φυσικής και χημείας, επιστημονικές αυθεντίες από όλο τον κόσμο.

-Βελτιώνει την ποιότητα της διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικές τηλεοπτικές εκπομπές αποτελούν μια πρόσθετη πηγή μάθησης, μοναδική στη μορφή και με σύγχρονο χαρακτήρα.

-Επιταχύνει την παιδαγωγική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Ο εκπαιδευτικός δεν είναι πια ο παντογνώστης, ο μοναδικός φορέας της μάθησης, αλλά εκείνος που καθοδηγεί τον μαθητή στις διάφορες πηγές της. Τώρα πια ο μαθητής γίνεται το κέντρο της διδακτικής μαθησιακής διαδικασίας.

-Συμβάλλει στη διατήρηση της πληροφορίας και της μάθησης περισσότερο από κάθε άλλο οπτικοακουστικό μέσο.

-Συμβάλλει στη δημοκρατικοποίηση της μάθησης. Το παιδαγωγικό μήνυμα μεταδίδεται σε μεγάλες μάζες, διευρύνοντας έτσι τις δυνατότητες για

μάθηση των πληθυσμών που ζουν σε αποστερημένο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον.

-Επιβάλλει μια εντελώς νέα και φυσική προσέγγιση στη μάθηση, τόσο στο σχολείο, όσο και στο σπίτι. Έτσι δημιουργεί ένα άμεσο και πολύ ζωντανό δεσμό ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια, αφού δίνει την ευκαιρία στους γονείς να παρακολουθούν και αυτοί τις σχολικές εκπομπές.

Η τηλεόραση μπορεί τελικά να πετύχει αυτό για το οποίο ο J. Dewey συνηγορούσε πριν από 70 χρόνια: «να φέρει τη σχολική τάξη σ'επαφή με τον κόσμο και τον κόσμο στη σχολική τάξη». Αυτό μπορεί να γίνει με τρόπο περισσότερο αποτελεσματικό, αν οι υποκατάστατες εμπειρίες που προσφέρει, συνδυαστούν με τις άμεσες εμπειρίες των μαθητών.

[Ελευθεριάδης-Μαντούβαλου:44,45,46]

- **ΛΙΓΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΓΙΑ «ΣΩΣΤΗ» ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ**

1] ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΟΥ ΣΤΟ ΣΑΛΟΝΙ!

2] ΦΤΙΑΞΕ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΟΥ ΕΝΑ ΣΩΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ.

3] ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΟΥ ΕΠΙΧΟΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ. ΚΑΝΤΕ ΜΑΖΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΤΕ ΑΝΤΙΗΡΩΕΣ.

4] ΜΑΘΕ ΝΑ ΚΛΕΙΝΕΙΣ ΤΟ ΚΟΥΜΠΙ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗΝ ΥΠΟΧΩΡΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΠΙΕΣΕΙΣ.

5] ΠΟΤΕ ΜΗΝ ΑΝΤΑΜΕΙΒΕΙΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΟΥ ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ.

6] ΣΧΟΛΙΑΣΕ ΜΠΡΩΣΤΑ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΟΥ ΤΙΣ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ.

7] ΠΡΟΤΟΥ ΑΝΟΙΞΕΙΣ ΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ, ΡΩΤΗΣΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΟΥ ΑΝ ΠΡΟΤΙΜΑΕΙ ΝΑ ΠΑΙΞΕΙ Η ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙ ΜΕ ΚΑΤΙ ΠΙΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ.

8] ΜΗΝ ΒΑΛΒΙΣ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΣΤΟ ΔΩΜΑΤΙΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΟΥ.

Β' ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της συγκεκριμένης ερευνητικής προσπάθειας, είναι να μελετηθεί το αν επηρεάζεται η ψυχοσύνθεση των μαθητών/τριών από την παρακολούθηση πολύωρων προγραμμάτων με βία και ποιες αλλαγές διακρίνουν τα ίδια τα παιδιά στην συμπεριφορά τους απέναντι στους συνομήλικους τους. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρείται να διερευνηθεί το αν επηρεάζονται οι διαπροσωπικές σχέσεις, συμπεριφορές και συνήθειες των παιδιών στο πλαίσιο της σχολικής τάξης, αφού παρακολουθήσουν πολλές ώρες ταινίες με σκηνές που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες και το πόσο σημαντική είναι η επιρροή αυτών των ταινιών στον τρόπο σκέψης των παιδιών.

Υπόθεση

Η υπόθεση της παρούσας έρευνας βασίζεται στην διερεύνηση κάποιων ερωτήσεων που αφορούν στις τηλεοπτικές συνήθειες των παιδιών σχολικής ηλικίας και στις αντιλήψεις που έχουν διαμορφώσει τα παιδιά σχετικά με τις ταινίες που προβάλλουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Πιο συγκεκριμένα διερευνάται αν:

- α) βλέπουν τηλεόραση οι μαθητές/τριες,
- β) βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες,
- γ) κλείνουν την τηλεόραση όταν παρακολουθούν ταινίες που περιέχουν βίαιες σκηνές,
- δ) μιμούνται τις βίαιες σκηνές που παρακολουθούν από την τηλεόραση στη ζωή τους,
- ε) μιμούνται με τους συμμαθητές τους στην σχολική τάξη σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες,
- ζ) μιμούμενοι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες έχουν τραυματίσει κάποιον/α συμμαθητή / τρια τους,
- η) πως αισθάνονται όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση ταινίες που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες και
- θ) αν έχει αλλάξει κάτι στα ίδια τα παιδιά αφού παρακολούθησαν πολλές ώρες ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.

Μεθοδολογία της έρευνας

Η παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Απριλίου – Μαΐου του 2010. Το δείγμα της αποτέλεσαν περίπου 190 μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης των τάξεων Β' – Στ'. Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε κατά συστάδες, ο πληθυσμός του δείγματος δηλαδή που χρησιμοποιήθηκε ήταν κατανεμημένος, με φυσικό τρόπο, σε ομάδες (στη συγκεκριμένη περίπτωση σε τάξεις). Με απλή τυχαία δειγματοληψία επιλέχθηκε δείγμα από αυτές τις συστάδες και το τελικό δείγμα διαμορφώθηκε από όλα τα μέλη του πληθυσμού που ανήκαν στις επιλεγμένες ομάδες.

Μέθοδος συλλογής δεδομένων

Το είδος της έρευνας που πραγματοποιήθηκε ήταν ποσοτική με την τεχνική του ερωτηματολογίου. Δόθηκε ένα ερωτηματολόγιο στους μαθητές. Το είδος των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, δηλαδή κλειστές ερωτήσεις και 2 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

Για κάθε κλειστή ερώτηση δινόταν πέντε εναλλακτικές απαντήσεις σύμφωνα με την κλίμακα Likert. Αρχικά έγινε ανάγνωση των ερωτήσεων στα παιδιά και μερικές φορές δόθηκαν κάποιες επεξηγήσεις και στη συνέχεια οι μαθητές συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο παρουσία μας. Ο τρόπος αυτός κρίθηκε απαραίτητος για τους εξής λόγους: α) την ηλικία των ερωτώμενων, β) για να δοθούν οι κατάλληλες διευκρινίσεις για την αποφυγή λαθών. Παρακάτω παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε στους μαθητές.

Τρόπος ανάλυσης και επεξεργασίας των δεδομένων

Για την επεξεργασία και την στατιστική ανάλυση των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν, χρησιμοποιήσαμε την ποσοτική ανάλυση των δεδομένων. Έγινε

χρήση του προγράμματος SPSS και συγκεκριμένα η μέθοδος περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής.

Τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν και καταχωρήθηκαν σε ένα αρχείο δεδομένων (data file) για να είναι εφικτή η στατιστική τους επεξεργασία με τη χρήση του SPSS. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε ανάλυση των απαντήσεων των μαθητών/τριών.

Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Παρακάτω ακολουθεί η παρουσίαση του ερωτηματολογίου που δόθηκε στους/στις μαθητές/τριες να συμπληρώσουν και στη συνέχεια πραγματοποιείται η ανάλυση των απαντήσεων όπως διαφαίνονται από την στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΤΑΞΗ:

ΦΥΛΟ:

1] Βλέπω τηλεόραση:

Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
1	2	3	4	5

2] Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση:

Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
1	2	3	4	5

3] Όταν βλέπω μια ταινία με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες κλείνω την τηλεόραση :

Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
1	2	3	4	5

4] Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στην ζωή μου:

Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
------	--------	---------------	-------	------------

1

2

3

4

5

5] Μιμούμαι με τους συμμαθητές μου, σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθώ στην τηλεόραση :

Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
1	2	3	4	5

6] Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες:

Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά
1	2	3	4	5

7] Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;

.....

.....

.....

.....

8] Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;

.....

.....

.....

.....

.....

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Φύλο * Βλέπω τηλεόραση. Crosstabulation

			Βλέπω τηλεόραση.					Total
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	
Φύλο	Αγόρι	Count	1	8	29	26	26	90
		% within Φύλο	1,1%	8,9%	32,2%	28,9%	28,9%	100,0%
	Κορίτσι	Count	1	4	36	32	26	99
		% within Φύλο	1,0%	4,0%	36,4%	32,3%	26,3%	100,0%
Total		Count	2	12	65	58	52	189
		% within Φύλο	1,1%	6,3%	34,4%	30,7%	27,5%	100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Η άποψη των μαθητών/τριων στην πρόταση «Βλέπω τηλεόραση» ανάλογα με το φύλο (ποσοστό%) .

Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται οι απόψεις των μαθητών/τριων ανάλογα με το φύλο που απάντησαν στην πρόταση «Βλέπω τηλεόραση». Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 1, το ποσοστό των παιδιών που δεν βλέπουν «ποτέ» τηλεόραση και στα αγόρια και στα κορίτσια είναι ισχνό, με 1,1% στα αγόρια και 1% στα κορίτσια. Οι μαθητές/τριες που απάντησαν ότι βλέπουν τηλεόραση «σπάνια» καταλαμβάνουν το ποσοστό των 8,9% στα αγόρια και το 4% στα κορίτσια. Επιπλέον το 32,2% των αγοριών υποστηρίζουν πως παρακολουθούν τηλεόραση «μερικές φορές», ενώ τα κορίτσια με μεγαλύτερο ποσοστό, αυτό των 36,4%. Το 32,3 % των κοριτσιών απαντούν ότι βλέπουν τηλεόραση «συχνά» και τα αγόρια με ποσοστό 32,3%. Τέλος

το 28,9% των αγοριών και το 26,3% των κοριτσιών απαντούν ότι βλέπουν τηλεόραση «πολύ συχνά». Όπως διαπιστώνουμε από τον πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών και αγοριών και κοριτσιών απαντούν ότι βλέπουν τηλεόραση «μερικές φορές».

Φύλο * Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση. Crosstabulation

			Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση.					Total
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	
Φύλο	Αγόρι	Count	13	21	22	16	18	90
		% within Φύλο	14,4%	23,3%	24,4%	17,8%	20,0%	100,0%
	Κορίτσι	Count	34	35	21	3	6	99
		% within Φύλο	34,3%	35,4%	21,2%	3,0%	6,1%	100,0%
Total		Count	47	56	43	19	24	189
		% within Φύλο	24,9%	29,6%	22,8%	10,1%	12,7%	100,0%

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση «Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση, ανάλογα με το φύλο (ποσοστό%).

Το 14,4% των αγοριών που απάντησαν, υποστηρίζουν ότι δεν βλέπουν «ποτέ» ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, ενώ τα κορίτσια με ευκρινή διαφορά καταλαμβάνουν ποσοστό των 34,3%. Επίσης τα κορίτσια με 35,4% απαντούν ότι

βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες «σπάνια», ενώ τα αγόρια με ποσοστό των 23,3%. Το 24,4% των αγοριών απαντάει ότι βλέπει ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες «μερικές φορές» ενώ τα κορίτσια με ποσοστό 21,2%. Επιπρόσθετα, από τον πίνακα 2 προκύπτει, ότι τα κορίτσια βλέπουν «συχνά» ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες με πολύ χαμηλό ποσοστό, αυτό των 3%, σε αντίθεση με τα αγόρια που έχουν ποσοστό στην συγκεκριμένη πρόταση 17,8%. Τέλος, τα κορίτσια με εμφανή διαφορά σε σύγκριση με τα αγόρια, απαντούν ότι βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες «πολύ συχνά» με ποσοστό 6,1%, ενώ τα αγόρια με ποσοστό 20%.

Φύλο * Όταν βλέπω μια ταινία με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες κλείνω την τηλεόραση.

Crosstabulation

			Όταν βλέπω μια ταινία με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες κλείνω την τηλεόραση.					
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	Total
Φύλο	Αγόρι	Count	34	19	11	10	16	90
		% within Φύλο	37,8%	21,1%	12,2%	11,1%	17,8%	100,0%
	Κορίτσι	Count	13	22	21	17	26	99
		% within Φύλο	13,1%	22,2%	21,2%	17,2%	26,3%	100,0%
Total		Count	47	41	32	27	42	189
		% within Φύλο	24,9%	21,7%	16,9%	14,3%	22,2%	100,0%

Πίνακας 3: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση «Όταν βλέπω μια ταινία με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, κλείνω την τηλεόραση», ανάλογα με το φύλο (σε ποσοστό%).

Από τον πίνακα 3, φαίνονται οι απόψεις των μαθητών/τριών που απάντησαν στην πρόταση «Όταν βλέπω μια ταινία με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, κλείνω την τηλεόραση». Το 37,8% των αγοριών, υποστηρίζουν ότι δεν κλείνουν την τηλεόραση «ποτέ» όταν παρακολουθούν σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, σε αντίθεση με τα κορίτσια που στην συγκεκριμένη πρόταση καταλαμβάνουν μικρό ποσοστό, αυτό των 13,1%. Επιπλέον, περίπου ίδια ποσοστά έχουμε μεταξύ αγοριών και κοριτσιών στην πρόταση ότι κλείνουν την τηλεόραση «σπάνια» όταν βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες με ποσοστά: τα αγόρια 21,1% και τα κορίτσια 22,2%. Στη συνέχεια το 12,2% των αγοριών και το 21,2% των κοριτσιών, ισχυρίζονται ότι κλείνουν την τηλεόραση «μερικές φορές», όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση ταινίες με σκηνές που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επίσης το 11,1% των αγοριών και το 17,2% των κοριτσιών , απαντούν στην συγκεκριμένη πρόταση «συχνά». Τέλος το 26, 3% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι κλείνουν την τηλεόραση «πολύ συχνά» όταν βλέπουν ταινίες με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.

Φύλο * Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στη ζωή μου.

Crosstabulation

			Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στη ζωή μου.					
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	Total
Φύλο	Αγόρι	Count	51	17	14	3	5	90
		% within Φύλο	56,7%	18,9%	15,6%	3,3%	5,6%	100,0%
Κορίτσι	Κορίτσι	Count	75	17	7	0	0	99
		% within Φύλο	75,8%	17,2%	7,1%	,0%	,0%	100,0%
Total	Total	Count	126	34	21	3	5	189
		% within Φύλο	66,7%	18,0%	11,1%	1,6%	2,6%	100,0%

Πίνακας 4: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση «Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στη ζωή μου», ανάλογα με το φύλο (σε ποσοστό%).

Ο πίνακας 4 απεικονίζει τις απαντήσεις των παιδιών στην πρόταση «Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στην ζωή μου». Είναι ολοφάνερη η διαφορά στις απαντήσεις των αγοριών μεταξύ των κοριτσιών. Το 56,7% των αγοριών απαντούν ότι «ποτέ» δεν μιμούνται τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθούν από την τηλεόραση στη ζωή τους και τα κορίτσια απαντούν στη συγκεκριμένη πρόταση με ποσοστό 75,8%. Επιπλέον, το 18,9% των αγοριών και το 17,2% των κοριτσιών απαντούν ότι «σπάνια» μιμούνται τέτοιου είδους συμπεριφορές στη ζωή τους. Το 15,6 % των αγοριών και το 7,1% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι «μερικές φορές» μιμούνται τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθούν από την τηλεόραση, στη ζωή τους. Συνεχίζοντας, εντύπωση προκαλεί το γεγονός, ότι τα κορίτσια απαντούν στην πρόταση «Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στη ζωή μου», «συχνά» και «πολύ συχνά» με ποσοστό 0% σε αντίθεση με τα αγόρια που απαντούν ότι μιμούνται τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες από την τηλεόραση, στη ζωή τους «συχνά» με ποσοστό 3,3% και «πολύ συχνά» με ποσοστό 5,6%.

Φύλο * Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Crosstabulation

			Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.					
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	Total
Φύλο	Αγόρι	Count	67	15	3	1	4	90
		% within Φύλο	74,4%	16,7%	3,3%	1,1%	4,4%	100,0%
	Κορίτσι	Count	91	4	3	0	1	99
		% within Φύλο	91,9%	4,0%	3,0%	,0%	1,0%	100,0%
Total		Count	158	19	6	1	5	189
		% within Φύλο	83,6%	10,1%	3,2%	,5%	2,6%	100,0%

Πίνακας 5: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες», ανάλογα με το φύλο (σε ποσοστό %).

Ο πίνακας 5, δείχνει τα αποτελέσματα των απαντήσεων των παιδιών στην πρόταση « Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές από την τηλεόραση με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες». Για ακόμα μια φορά εμφανής είναι η διαφορά στις απαντήσεις ανάλογα με το φύλο. Το 74,4% των αγοριών σε αντίθεση με το 91,4% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι «ποτέ» δεν έχουν τραυματίσει κάποιον συμμαθητή τους, μιμούμενοι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες από την τηλεόραση. Ακόμα, το 16,7% των αγοριών και το 4% των κοριτσιών ισχυρίζονται ότι «σπάνια» έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους, μιμούμενοι σκηνές από την τηλεόραση με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Σχεδόν παρόμοια είναι τα αποτελέσματα των απαντήσεων των παιδιών στην συγκεκριμένη πρόταση με απάντηση «μερικές φορές» με ποσοστό 3,3% τα αγόρια και 3% τα κορίτσια. Το 1% των αγοριών και το 0% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι «συχνά» έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους μιμούμενοι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες από την τηλεόραση και «πολύ συχνά» με ποσοστά 4,4% τα αγόρια και 1% τα κορίτσια.

Φύλο * Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;

Crosstabulation

			Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;										Total
			Φόβος	Λύπη	Απέχθεια	Συμπόνια	Δεν παρακολουθώ	Δεν μου αρέσουν	Αγωνία	Απόλαυση	Αυτοπεποίθηση	Αδιαφορία	
Φύλο	Αγόρι	Count	7	10	16	0	9	4	5	31	2	6	90
		% within Φύλο	7,8%	11,1%	17,8%	,0%	10,0%	4,4%	5,6%	34,4%	2,2%	6,7%	100,0%
Κορίτσι	Κορίτσι	Count	10	12	24	2	21	9	4	10	3	4	99
		% within Φύλο	10,1%	12,1%	24,2%	2,0%	21,2%	9,1%	4,0%	10,1%	3,0%	4,0%	100,0%
Total		Count	17	22	40	2	30	13	9	41	5	10	189
		% within Φύλο	9,0%	11,6%	21,2%	1,1%	15,9%	6,9%	4,8%	21,7%	2,6%	5,3%	100,0%

Πίνακας 6: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες», ανάλογα με το φύλο (σε ποσοστό%).

Στον πίνακα 6 παρουσιάζονται τα συναισθήματα των παιδιών που τους προκαλούνται από την παρακολούθηση σκηνών με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση. Το 7,8% των αγοριών και το 10,1% των κοριτσιών απάντησαν ότι νιώθουν «φόβο» και τρόμο, κατά την παρακολούθηση προγραμμάτων με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Το 11,1% των αγοριών και το 12,1% των κοριτσιών δηλώνουν ότι αισθάνονται «λύπη» και οίκτο βλέποντας ταινίες με βίαιες σκηνές, ειδικά όταν βλέπουν αίμα. Επίσης, το 17,8% των αγοριών και το 24,2% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι νιώθουν «απέχθεια», παρακολουθώντας ταινίες που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Ακόμα, το 2% των κοριτσιών απάντησαν ότι αισθάνονται «συμπόνια» για τα άτομα που «τρώνε ξύλο», δείχνοντας την διαδικασία της ενσυναίσθησης, ενώ τα αγόρια στην συγκεκριμένη κατηγορία κατέλαβαν ποσοστό 0%. Επιπλέον το 10% των αγοριών και το 21,2% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι «δεν παρακολουθούν ποτέ τέτοιου είδους ταινίες»,

γιατί δεν τις αντέχουν, άρα δεν νιώθουν κάτι. Το 4,4% των αγοριών και το 9,1% των κοριτσιών απαντούν, ότι δεν «αρέσκονται στο να βλέπουν ταινίες με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες». Το 5,6% των αγοριών και το 4% των κοριτσιών ισχυρίζονται ότι κατά την παρακολούθηση ταινιών με βίαιες σκηνές αισθάνονται «αγωνία» . Επιπρόσθετα, το 34,4% των αγοριών και το 10,1% των κοριτσιών, δηλώνουν πως αισθάνονται «απόλαυση», όταν παρακολουθούν ταινίες με σκηνές που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι προτιμούν τέτοιου είδους ταινίες γιατί απολαμβάνουν κάθε σκηνή που έχει βία. Ακόμα το 2,2% των αγοριών και το 3% των κοριτσιών αισθάνονται «αυτοπεποίθηση», βλέποντας ταινίες με σκηνές που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, καθώς μαθαίνουν πολλά «κόλπα» πολεμικά και έτσι νιώθουν πιο ασφαλείς και σίγουροι για να αντιμετωπίσουν μια τέτοιου είδους κατάσταση. Τέλος, το 6,7% των αγοριών και το 4% των κοριτσιών που απάντησαν, υποστηρίζουν ότι νιώθουν «αδιαφορία» κατά την παρακολούθηση ταινιών με σκηνές που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες και δεν τους νοιάζει που βλέπουν ταινίες με βία.

Φύλο * Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.

Crosstabulation

		Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.									Total	
		Όχι	Ναι	Μερικές φορές	Βίαιος-η	Επιθετικός-ή	Νευρικός-ή	Δυνατός-ή	Φόβος	Πρότυπο		
Φύλο	Αγόρι	Count	65	7	2	1	1	3	4	3	4	90
		% within Φύλο	72,2%	7,8%	2,2%	1,1%	1,1%	3,3%	4,4%	3,3%	4,4%	100,0%
Κορίτσι	Κορίτσι	Count	89	3	0	0	2	1	1	3	0	99
		% within Φύλο	89,9%	3,0%	,0%	,0%	2,0%	1,0%	1,0%	3,0%	,0%	100,0%
Total		Count	154	10	2	1	3	4	5	6	4	189
		% within Φύλο	81,5%	5,3%	1,1%	,5%	1,6%	2,1%	2,6%	3,2%	2,1%	100,0%

Πίνακας 7: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;», ανάλογα με το φύλο (σε ποσοστό%).

Ο πίνακας 7 παρουσιάζει τις απαντήσεις των παιδιών για το αν έχει αλλάξει κάτι σε αυτά, αφού παρακολούθησαν πολλές ώρες στην τηλεόραση, προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Οι μαθητές/τριες που απάντησαν «ναι», «όχι», «μερικές φορές», απάντησαν μονολεκτικά , χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις. Το 72,2% των αγοριών και το 89,9% των κοριτσιών απάντησαν στην συγκεκριμένη πρόταση «όχι», ότι δεν έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους μετά από την παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Το 7,8% των αγοριών και το 3 % των κοριτσιών απαντούν «ναι», ενώ το 2,2% των αγοριών και το 0% των κοριτσιών απάντησαν «μερικές φορές». Το 1,1% των αγοριών δηλώνουν ότι αισθάνονται πιο «βίαιοι», όταν παρακολουθούν πολλές ώρες, προγράμματα με σκηνές που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, ενώ στην ίδια πρόταση τα κορίτσια έχουν ποσοστό 0%. Το 1,1% των αγοριών και το 2 % των κοριτσιών απαντούν ότι γίνονται πιο «επιθετικοί» μετά την παρακολούθηση βίαιων ταινιών. Επίσης το 3,3% των αγοριών και το 1% των κοριτσιών υποστηρίζουν ότι γίνονται πιο «νευρικοί» ύστερα από παρακολούθηση πολλών ωρών με βίαιες ταινίες. Ακόμα, το 4,4% των αγοριών και το 1% των κοριτσιών ισχυρίζονται ότι είναι πιο «δυνατοί» μετά την παρακολούθηση προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες και ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν κάθε κίνδυνο που ίσως συναντήσουν. Επιπρόσθετα, το 3,3% των αγοριών και το 3% των κοριτσιών δηλώνουν «φόβος» και είναι

περισσότερο φοβισμένοι μετά από πολύωρη παρακολούθηση ταινιών με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Τέλος το 4,4% των αγοριών, υποστηρίζουν ότι έχουν τις βίαιες ταινίες ως «πρότυπο», δημιουργώντας έτσι στο μυαλό τους, ήρωες τους ανθρώπους που μπορούν και επιτίθενται και «ρίχνουν ξύλο».

Τάξη * Βλέπω τηλεόραση. Crosstabulation

			Βλέπω τηλεόραση.					Total
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	
Τάξη	Β Δημοτικού	Count	1	3	3	7	13	27
		% within Τάξη	3,7%	11,1%	11,1%	25,9%	48,1%	100,0%
	Γ Δημοτικού	Count	1	3	22	7	15	48
		% within Τάξη	2,1%	6,3%	45,8%	14,6%	31,3%	100,0%
	Δ Δημοτικού	Count	0	3	11	6	4	24
		% within Τάξη	,0%	12,5%	45,8%	25,0%	16,7%	100,0%
	Ε Δημοτικού	Count	0	0	4	0	6	10
		% within Τάξη	,0%	,0%	40,0%	,0%	60,0%	100,0%
	Στ Δημοτικού	Count	0	3	25	38	14	80
		% within Τάξη	,0%	3,8%	31,3%	47,5%	17,5%	100,0%
Total		Count	2	12	65	58	52	189
		% within Τάξη	1,1%	6,3%	34,4%	30,7%	27,5%	100,0%

Πίνακας 8: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση «Βλέπω τηλεόραση» ,ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό%)

Ο πίνακας 8, παρουσιάζει τις απαντήσεις των παιδιών στην πρόταση « Βλέπω τηλεόραση», ανάλογα με την τάξη. Στο ερωτηματολόγιο συμμετείχαν μαθητές των τάξεων Β – Στ . Το 3,7% της Β΄ δημοτικού, το 2,1% της Γ΄ δημοτικού, το 0% της Δ΄ δημοτικού, το 0% της Ε΄ δημοτικού και το 0% της Στ΄ δημοτικού απαντούν στην πρόταση « Βλέπω τηλεόραση», «ποτέ». Επίσης το 11,1% της Β΄, το 6,3% της Γ΄, το 12,5% της Δ΄, το 0% της Ε΄ και το 3,8% της Στ΄ δημοτικού απαντούν στην συγκεκριμένη πρόταση «σπάνια». Ακόμα, το 11,1% της Β΄ δημοτικού, το 45,8% της Γ΄ δημοτικού, το 40% της Δ΄ δημοτικού και το 31,3% της Στ΄ δημοτικού υποστηρίζουν ότι «μερικές φορές» βλέπουν τηλεόραση. Συνεχίζοντας, το 25,9% της Β΄ δημοτικού, το 14,6 % της Γ΄ δημοτικού, το 25% της Δ΄ δημοτικού , το 0 % της Ε΄ δημοτικού και το 47,5% της Στ δημοτικού ισχυρίζεται ότι βλέπει τηλεόραση «συχνά». Τέλος, το 48,1% της Β΄, το 31,3% της Γ΄, το 16,7% της Δ΄, το 60% της Ε΄ και

το 17,5% της Στ ' δημοτικού απαντούν στην πρόταση «Βλέπω τηλεόραση», «πολύ συχνά».

Τάξη * Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση. Crosstabulation

			Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση.					Total
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	
Τάξη	Β Δημοτικού	Count	12	4	6	0	5	27
		% within Τάξη	44,4%	14,8%	22,2%	,0%	18,5%	100,0%
	Γ Δημοτικού	Count	16	11	12	4	5	48
		% within Τάξη	33,3%	22,9%	25,0%	8,3%	10,4%	100,0%
	Δ Δημοτικού	Count	7	6	9	0	2	24
		% within Τάξη	29,2%	25,0%	37,5%	,0%	8,3%	100,0%
	Ε Δημοτικού	Count	2	0	2	2	4	10
		% within Τάξη	20,0%	,0%	20,0%	20,0%	40,0%	100,0%
	Στ Δημοτικού	Count	10	35	14	13	8	80
		% within Τάξη	12,5%	43,8%	17,5%	16,3%	10,0%	100,0%
Total		Count	47	56	43	19	24	189
		% within Τάξη	24,9%	29,6%	22,8%	10,1%	12,7%	100,0%

Πίνακας 9 : Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση», ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό %).

Ο πίνακας 9 απεικονίζει τα αποτελέσματα των απαντήσεων των μαθητών/τριών στην πρόταση « Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση»,

ανάλογα με την τάξη. Το 44,4% της Β' δημοτικού, το 33,3% της Γ' δημοτικού, το 29,2% της Δ' δημοτικού, το 20% της Ε' δημοτικού και το 12,5% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι «ποτέ» δεν βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπλέον, το 14,8% της Β', το 22,9% της Γ', το 25% της Δ', το 0% της Ε' και το 43,8% της Στ' ισχυρίζεται ότι βλέπουν ταινίες που περιέχουν βίαιες σκηνές «σπάνια». Το 22,25% της Β' δημοτικού, το 25% της Γ' δημοτικού, το 37,5% της Δ' δημοτικού, το 20% της Ε' δημοτικού και το 17,5% της Στ' δημοτικού απαντούν ότι βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες «μερικές φορές». Ακόμα, το 0% της Β', το 8,3% της Γ', το 0% της Δ', το 20% της Ε' και το 16,3% της Στ' δηλώνουν ότι βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες «συχνά». Τέλος, το 18,5% της Β' δημοτικού, το 10,4% της Γ' δημοτικού, το 8,3% της Δ' δημοτικού, το 40% της Ε' δημοτικού και το 10% της Στ' δημοτικού απαντούν «πολύ συχνά» στην πρόταση «Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες».

τάξη * Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση στη ζωή μου. Crosstabulatio

			Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση στη ζωή μου.					
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	Total
τάξη Β Δημοτικού	Count		14	6	2	1	4	2
	% within Τάξη		51,9%	22,2%	7,4%	3,7%	14,8%	100,0
Γ Δημοτικού	Count		35	9	4	0	0	4
	% within Τάξη		72,9%	18,8%	8,3%	,0%	,0%	100,0
Δ Δημοτικού	Count		13	5	5	0	1	2
	% within Τάξη		54,2%	20,8%	20,8%	,0%	4,2%	100,0
Ε Δημοτικού	Count		5	1	2	2	0	1
	% within Τάξη		50,0%	10,0%	20,0%	20,0%	,0%	100,0
Στ Δημοτικού	Count		59	13	8	0	0	8
	% within Τάξη		73,8%	16,3%	10,0%	,0%	,0%	100,0
Total	Count		126	34	21	3	5	18
	% within Τάξη		66,7%	18,0%	11,1%	1,6%	2,6%	100,0

Πίνακας 10 : Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση, στη ζωή μου » , ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό%).

Ο πίνακας 10 δείχνει τα αποτελέσματα των απαντήσεων των παιδιών στην πρόταση « Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες από την τηλεόραση, στη ζωή μου», ανάλογα με την τάξη. Το 51,9% της Β' δημοτικού, το 72,9% της Γ' δημοτικού, το 54,2% της Δ' δημοτικού, το 50% της Ε' δημοτικού και το 73,8% της Στ' δημοτικού δηλώνουν ότι «ποτέ» δεν μιμούνται τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπουν από την τηλεόραση, στη ζωή τους. Επιπρόσθετα, το 22,2% της β' δημοτικού, το 18,8% της Γ' δημοτικού, το 20,8% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 16,3% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι μιμούνται τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, που παρακολουθούν από την τηλεόραση στη ζωή τους «σπάνια».

τάξη * Μιμούμαι με τους συμμαθητές μου, σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθώ στην τηλεόραση

Crosstabulation

		Μιμούμαι με τους συμμαθητές μου, σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθώ στην τηλεόραση.					Total
		Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	
η	B Δημοτικού	Count	16	6	2	0	3
		% within Τάξη	59,3%	22,2%	7,4%	,0%	11,1%
η	Γ Δημοτικού	Count	36	6	4	0	2
		% within Τάξη	75,0%	12,5%	8,3%	,0%	4,2%
η	Δ Δημοτικού	Count	11	4	9	0	0
		% within Τάξη	45,8%	16,7%	37,5%	,0%	,0%
η	Ε Δημοτικού	Count	5	1	1	1	2
		% within Τάξη	50,0%	10,0%	10,0%	10,0%	20,0%
η	Στ Δημοτικού	Count	56	17	6	1	0
		% within Τάξη	70,0%	21,3%	7,5%	1,3%	,0%
tal		Count	124	34	22	2	7
		% within Τάξη	65,6%	18,0%	11,6%	1,1%	3,7%

Πίνακας 11: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Μιμούμαι με τους συμμαθητές μου, σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθώ στην τηλεόραση», ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό %).

Ο πίνακας 11 απεικονίζει τα αποτελέσματα των απαντήσεων των μαθητών/τριών στην πρόταση « Μιμούμαι με τους συμμαθητές μου, σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθώ στην τηλεόραση», ανάλογα με την τάξη. Το 59,3% της Β' δημοτικού, το 75% της Γ' δημοτικού, το 45,8% της Δ' δημοτικού το 50% της Ε' δημοτικού και το 70% της Στ' δημοτικού απαντούν ότι «ποτέ» δεν μιμούνται με τους συμμαθητές τους σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθούν στην τηλεόραση. Επίσης, το 22,2% της Β' δημοτικού, το 12,5% της Γ' δημοτικού, το 16,7% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 21,3% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι «σπάνια» μιμούνται με τους συμμαθητές τους σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπλέον, το 7,4% της Β' δημοτικού, το 8,3% της Γ'

δημοτικού, το 37,5% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 21,3% της Στ' δημοτικού απαντούν στην συγκεκριμένη πρόταση « μερικές φορές». Ακόμα, το 0% της Β' δημοτικού, το 0% της Γ' δημοτικού, το 0% της Δ' δημοτικού , το 10% της Ε' δημοτικού και το 1,3% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι μιμούνται με τους συμμαθητές τους σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθούν στην τηλεόραση «συχνά». Τέλος, το 11,1% της Β' δημοτικού, το 42% της Γ' δημοτικού, το 0 % της Δ' δημοτικού, το 20% της Ε' δημοτικού και το 0 % της Στ' δημοτικού δηλώνουν ότι μιμούνται με τους συμμαθητές τους σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολουθούν στην τηλεόραση « πολύ συχνά».

Τάξη * Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Crosstabulation

			Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.					
			Ποτέ	Σπάνια	Μερικές φορές	Συχνά	Πολύ συχνά	Total
τάξη	Β Δημοτικού	Count	21	3	0	0	3	27
		% within Τάξη	77,8%	11,1%	,0%	,0%	11,1%	100,0%
	Γ Δημοτικού	Count	38	5	2	1	2	48
		% within Τάξη	79,2%	10,4%	4,2%	2,1%	4,2%	100,0%
	Δ Δημοτικού	Count	18	4	2	0	0	24
		% within Τάξη	75,0%	16,7%	8,3%	,0%	,0%	100,0%
	Ε Δημοτικού	Count	8	2	0	0	0	10
		% within Τάξη	80,0%	20,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Στ Δημοτικού	Count	73	5	2	0	0	80
		% within Τάξη	91,3%	6,3%	2,5%	,0%	,0%	100,0%
Total		Count	158	19	6	1	5	189
		% within Τάξη	83,6%	10,1%	3,2%	,5%	2,6%	100,0%

Πίνακας 12: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες», ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό %).

Ο πίνακας 12 παρουσιάζει τα αποτελέσματα των παιδιών που απάντησαν στην πρόταση « Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες», ανάλογα με την τάξη. Παρατηρούμε λοιπόν, ότι το 77,8% της Β' δημοτικού, το 79,2% της Γ' δημοτικού, το 75% της Δ' δημοτικού, το 80% της Ε' δημοτικού και το 91,3% της Στ' δημοτικού απαντούν ότι «ποτέ» δεν έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους, μιμούμενοι σκηνές από ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επίσης, το 11,1% της Β' δημοτικού, το 10,4% της Γ' δημοτικού, το 16,7% της Δ' δημοτικού, το 20% της Ε' δημοτικού και το 6,3% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι «σπάνια» έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους, μιμούμενοι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπλέον, το 0% της Β' και της Ε' δημοτικού, το

4,2% της Γ' δημοτικού, το 8,3% της Δ' δημοτικού και το 2,5% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους, μιμούμενοι βίαιες συμπεριφορές που παρακολούθησαν από την τηλεόραση «μερικές φορές». Ακόμα, το 0% της Β', της Δ', της Ε' και της Στ' δημοτικού και το 2,1% της Γ' δημοτικού, δηλώνουν ότι έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους, μιμούμενοι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες «συχνά». Τέλος, το 11,1% της Β' δημοτικού, το 4,2% της Γ' δημοτικού και το 0% της Δ', της Ε' και της Στ' δημοτικού απάντησαν ότι έχουν τραυματίσει συμμαθητή τους, μιμούμενοι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που παρακολούθησαν στην τηλεόραση «πολύ συχνά»

Τάξη * Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;

Crosstabulation

		Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;										Total
		Φόβος	Λύπη	Απέχθεια	Συμπόνια	Δεν παρακολουθώ	Δεν μου αρέσουν	Αγωνία	Απόλαυση	Αυτοπεποίθηση	Αδιαφορία	
Τάξη Β	Count	6	10	1	0	5	0	1	4	0	0	27
	% within Τάξη	22,2%	37,0%	3,7%	,0%	18,5%	,0%	3,7%	14,8%	,0%	,0%	100,0%
Γ	Count	3	7	13	0	11	3	1	5	2	3	48
	% within Τάξη	6,3%	14,6%	27,1%	,0%	22,9%	6,3%	2,1%	10,4%	4,2%	6,3%	100,0%
Δ	Count	0	1	7	0	3	2	1	8	2	0	24
	% within Τάξη	,0%	4,2%	29,2%	,0%	12,5%	8,3%	4,2%	33,3%	8,3%	,0%	100,0%
Ε	Count	1	0	2	0	1	1	1	4	0	0	10
	% within Τάξη	10,0%	,0%	20,0%	,0%	10,0%	10,0%	10,0%	40,0%	,0%	,0%	100,0%
Στ	Count	7	4	17	2	10	7	5	20	1	7	80
	% within Τάξη	8,8%	5,0%	21,3%	2,5%	12,5%	8,8%	6,3%	25,0%	1,3%	8,8%	100,0%
Total	Count	17	22	40	2	30	13	9	41	5	10	189
	% within Τάξη	9,0%	11,6%	21,2%	1,1%	15,9%	6,9%	4,8%	21,7%	2,6%	5,3%	100,0%

Πίνακας 13 : Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Πώς αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση, σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;», ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό %).

Ο πίνακας 13 απεικονίζει τα αποτελέσματα των απαντήσεων που έδωσαν οι μαθητές στην ερώτηση « Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση προγράμματα που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;» ανάλογα με την τάξη των μαθητών/τριών(σε ποσοστό%). Οι μαθητές/τριες της Β' δημοτικού απάντησαν: το 22,2% νιώθουν «φόβο», το 37,6% αισθάνονται «λύπη» όταν παρακολουθούν προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, το 3,7% δήλωσαν ότι νιώθουν «απέχθεια» για τα προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες και το 0% «συμπόνια». Επιπλέον, το 18,5% της Β' δημοτικού απάντησαν ότι «δεν παρακολουθούν» προγράμματα με βίαιες σκηνές, το 3,7% δήλωσαν ότι νιώθουν «αγωνία» κατά την παρακολούθηση τέτοιων προγραμμάτων, το 14,8% απάντησαν ότι αισθάνονται «απόλαυση», όσο παρακολουθούν προγράμματα στην τηλεόραση με βίαιες σκηνές. Οι κατηγορίες «δεν μου αρέσουν τέτοια προγράμματα», «νιώθω αυτοπεποίθηση κατά την παρακολούθηση τέτοιων προγραμμάτων» και «αισθάνομαι αδιαφορία, όταν παρακολουθώ σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες» συγκέντρωσαν ποσοστό 0%. Το 6,3% της Γ' δημοτικού, το 0% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 8,8% της Στ' δημοτικού, ισχυρίζονται ότι αισθάνονται «φόβο», όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επίσης, το 14,6% της Γ' δημοτικού, το 4,2% της Δ' δημοτικού, το 0% της Ε' δημοτικού και το 5% της Στ' δημοτικού, υποστηρίζουν ότι νιώθουν «λύπη» όταν βλέπουν στην τηλεόραση βίαιες ταινίες. Επιπρόσθετα, το 27,1% της Β' δημοτικού, το 29,2% της Γ' δημοτικού, το 20% της Δ' δημοτικού και το 21,3% της Στ' δημοτικού απαντούν ότι αισθάνονται «απέχθεια» όσο παρακολουθούν προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες». Ακόμα, το 0% της Γ', της Δ και Ε' δημοτικού και το 2,5% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι νιώθουν «συμπόνια», όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση, προγράμματα που έχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπλέον, το 22,9% της Γ' δημοτικού, το 12,5% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 12,5% της Στ' δημοτικού δηλώνουν ότι «δεν παρακολουθούν» προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επίσης, το 6,3% της Γ' δημοτικού, το 8,3% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 8,8% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι «δεν τους αρέσουν» προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Το 2,1% της Γ' δημοτικού, το 4,2% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 6,3% της Στ' δημοτικού ισχυρίζονται ότι αισθάνονται «αγωνία», όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Ακόμα, το 10,4% της Γ' δημοτικού, το 33,3% της Δ' δημοτικού, το 40% της Ε' δημοτικού και το 25% της Στ' δημοτικού απαντούν ότι νιώθουν «απόλαυση», παρακολουθώντας στην τηλεόραση προγράμματα με βία. Επιπλέον, το 4,2% της Γ' δημοτικού, το 8,3% της Δ' δημοτικού,

το 0% της Δ' δημοτικού και το 1, 3% της Στ' δημοτικού, υποστηρίζουν ότι νιώθουν «αυτοπεποίθηση», κατά την παρακολούθηση προγραμμάτων με ξύλο, τσακμούς και καυγάδες. Τέλος, το 6,3% της Γ' δημοτικού, το 0% της Δ' και Ε' δημοτικού και το 8,8% της Στ' δημοτικού ισχυρίζονται ότι όσο παρακολουθούν στην τηλεόραση προγράμματα με σκηνές που περιέχουν βία, αισθάνονται «αδιαφορία».

Τάξη * Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Crosstabulation

		Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες.									
		Όχι	Ναι	Μερικές φορές	Βίαιος -η	Επιθετικός-ή	Νευρικός-ή	Δυνατός-ή	Φόβος	Πρότυπο	Total
B	Count	19	2	1	0	0	0	2	2	1	27
Δημοτικού	% within Τάξη	70,4%	7,4%	3,7%	,0%	,0%	,0%	7,4%	7,4%	3,7%	100,0%
Γ	Count	42	4	0	0	1	0	1	0	0	48
Δημοτικού	% within Τάξη	87,5%	8,3%	,0%	,0%	2,1%	,0%	2,1%	,0%	,0%	100,0%
Δ	Count	22	1	0	0	0	0	1	0	0	24
Δημοτικού	% within Τάξη	91,7%	4,2%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,2%	,0%	,0%	100,0%
Ε	Count	8	1	0	0	0	1	0	0	0	10
Δημοτικού	% within Τάξη	80,0%	10,0%	,0%	,0%	,0%	10,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Στ	Count	63	2	1	1	2	3	1	4	3	80
Δημοτικού	% within Τάξη	78,8%	2,5%	1,3%	1,3%	2,5%	3,8%	1,3%	5,0%	3,8%	100,0%
Total	Count	154	10	2	1	3	4	5	6	4	189
	% within Τάξη	81,5%	5,3%	1,1%	,5%	1,6%	2,1%	2,6%	3,2%	2,1%	100,0%

Πίνακας 14: Η άποψη των μαθητών/τριών στην πρόταση « Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;», ανάλογα με την τάξη (σε ποσοστό %)

Ο πίνακας 14 απεικονίζει τα αποτελέσματα των μαθητών/τριών που απάντησαν στην ερώτηση: « Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Το 70,4% της Β' δημοτικού, το 87,5% της Γ' δημοτικού, το 91,7% της Δ' δημοτικού, το 80% της Ε' δημοτικού και το 78,8% της Στ' δημοτικού απάντησαν στην συγκεκριμένη πρόταση « όχι», χωρίς να σχολιάσουν κάτι άλλο. Στη συνέχεια, το 7,4% της β' δημοτικού, το 8,3% της Γ' δημοτικού, το 4,25% της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 2,5% της Στ' δημοτικού, στην πρόταση « Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, αφού είδες πολλές ώρες στην τηλεόραση

προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;» απάντησαν «ναι» χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις στην απάντηση τους. Επίσης, το 3,7% της Β' δημοτικού, το 0% της Γ' δημοτικού, της Δ' δημοτικού και της Ε' δημοτικού και το 1,3% της Στ' δημοτικού δήλωσαν ότι «μερικές φορές» αλλάζει κάτι σ' αυτούς όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση πολλές ώρες προγράμματα που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπλέον, το 0% της Β', της Γ', της Δ' και της Ε' δημοτικού και το 1,3% της Στ' δημοτικού δηλώνουν ότι έχουν παρατηρήσει αλλαγές στην συμπεριφορά τους, μετά από παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με βία και ξύλο και έχουν γίνει πιο « βίαιοι». Ακόμα, το 0% της Β', της Δ' και της Ε' δημοτικού, το 2,1% της Γ' δημοτικού και το 2,5% της Στ' δημοτικού ισχυρίζονται ότι έγιναν πιο «επιθετικοί» προς τους άλλους ανθρώπους, αφού παρακολούθησαν πολλές ώρες προγράμματα που είχαν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπρόσθετα, το 0% της Β' δημοτικού, της Γ' δημοτικού και της Δ' δημοτικού, το 10% της Ε' δημοτικού και το 3,8% της Στ' δημοτικού υποστηρίζουν ότι παρακολουθώντας στην τηλεόραση προγράμματα με βίαιες σκηνές, παρακολούθησαν αλλαγές στην ιδιοσυγκρασία τους και έγιναν πιο «νευρικοί». Επίσης, το 7,4% της Β' δημοτικού, το 2,1% της Γ' δημοτικού, το 4,2% της Δ' δημοτικού, 0% της Ε' δημοτικού και το 1,3% της Στ' δημοτικού απάντησαν ότι αισθάνονται περισσότερο « δυνατοί» όταν παρακολουθούν πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση. Ακόμα, το 7,4% της Β' δημοτικού, το 0% της Γ', της Δ' και της Ε' δημοτικού και το 5% της Στ' δημοτικού ισχυρίζονται ότι παρατήρησαν αλλαγές στη συμπεριφορά τους μετά από παρακολούθηση προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες ότι «φοβούνται» περισσότερο. Τέλος, το 3,7% της Β' δημοτικού, το 0% της Γ' δημοτικού, της Δ' δημοτικού και της Ε' δημοτικού και το 3,8% της Στ' δημοτικού δηλώνουν ότι οι ήρωες που πρωταγωνιστούν σε ταινίες που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, λειτουργούν για τους ίδιους ως « πρότυπα».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Από τις απαντήσεις των μαθητών/τριών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, μπορούμε να προχωρήσουμε στην εξαγωγή συμπερασμάτων που προκύπτουν από την διεξαγωγή της έρευνας. Σε γενικές γραμμές, θα λέγαμε ότι διαφέρουν οι απαντήσεις των παιδιών κατά φύλο και συγκεκριμένα τα κορίτσια με τα ποσοστά που καταλαμβάνουν, υποστηρίζουν ότι δεν παρακολουθούν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες σε τέτοιο βαθμό όπως τα αγόρια και ότι δεν μιμούνται τέτοιου είδους πρότυπα. Ακόμα, ευχάριστη έκπληξη προκαλεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό όλων των τάξεων του δημοτικού στην πρόταση « Έχω τραυματίσει συμμαθητή/τρια μου, μιμούμενος σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες» απάντησαν ότι δεν το έχουν κάνει ποτέ. Εντύπωση πάντως προκαλεί το γεγονός ότι πολλά παιδιά δήλωσαν ότι αισθάνονται απόλαυση κατά την διάρκεια παρακολούθησης ταινιών με βία.

Αρχικά, διαπιστώνουμε λοιπόν ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών ως προς τις απαντήσεις τους στην άποψη: «Βλέπω τηλεόραση». Το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων και στα δυο φύλα καταλαμβάνει η απάντηση « μερικές φορές». Και τα αγόρια και τα κορίτσια απάντησαν ότι βλέπουν «συχνά» και «πολύ συχνά» τηλεόραση με ποσοστό πολύ κοντινό, ενώ στην ίδια πρόταση το ποσοστό με απάντηση «ποτέ» και «σπάνια» είναι πολύ μικρό.

Στη συνέχεια, γίνεται αντιληπτή η διαφορά των απαντήσεων ανάμεσα στα δυο φύλα. Στην πρόταση «Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες», διακρίνεται μεγάλη διαφορά ανάμεσα στα κορίτσια και στα αγόρια. Τα πρώτα απάντησαν με μεγάλο ποσοστό ότι βλέπουν «σπάνια», προγράμματα που περιέχουν βία, σε αντίθεση με τα δεύτερα που κατέλαβαν μικρό ποσοστό με την ίδια απάντηση. Μεγάλη διαφορά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών διαπιστώθηκε και στην απάντηση τους ότι βλέπουν πολύ συχνά ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες με τα αγόρια να απαντούν ότι βλέπουν περισσότερο από τα κορίτσια, ταινίες με βία.

Επιπλέον, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στην πρόταση «Όταν βλέπω στην τηλεόραση προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, κλείνω την τηλεόραση» τα αγόρια απάντησαν «ποτέ» με αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό σε σύγκριση με τα κορίτσια, ενώ στην απάντηση «συχνά» και «πολύ συχνά», τα αγόρια δήλωσαν ότι κλείνουν την τηλεόραση σε πολύ μεγαλύτερο ποσοστό από τα κορίτσια.

Ακόμα, στην πρόταση «Μιμούμαι τις σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση στη ζωή μου», το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων των παιδιών και στα δυο φύλα δείχνουν, ότι δεν αποδέχονται τέτοια προβληματικά πρότυπα. Οι απαντήσεις « ποτέ» και «σπάνια» καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων των μαθητών/τριών. Εμφανής όμως είναι η διαφορά στα δυο φύλα, καθώς τα αγόρια απαντούν προς έκπληξη, με ποσοστό

56,7% ότι «ποτέ» δεν μιμούνται τέτοιου είδους συμπεριφορές στη ζωή τους, σε αντίθεση με τα κορίτσια που με την ίδια απάντηση καταλαμβάνουν ποσοστό 75,8%. Επίσης, στην πρόταση « Έχω τραυματίσει συμμαθητή μου, μιμούμενος σκηνές από την τηλεόραση με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες», τα παιδιά απαντούν πως δεν έχει συμβεί να τραυματίσουν κάποιον συμμαθητή τους, μιμούμενοι βίαιες συμπεριφορές. Υπάρχει κάποια μικρή απόσταση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των κοριτσιών ισχυρίζονται ότι «σπάνια» έχει τύχει να τραυματίσουν κάποιον συμμαθητή τους, ενώ τα αγόρια με μικρότερο ποσοστό από τα κορίτσια δίνουν την ίδια απάντηση.

Συνεχίζοντας, όσον αφορά την ερώτηση « Πως αισθάνεσαι , όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση, ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες » οι απαντήσεις των μαθητών/τριών είναι πολυδιάστατες. Υπάρχουν παιδιά και στα δυο φύλα, που ισχυρίζονται ότι νιώθουν φόβο και λύπη, όταν παρακολουθούν τέτοιες ταινίες, άλλα παιδιά που αισθάνονται απέχθεια καθώς μισούν τις ταινίες που περιέχουν βία. Επίσης κάποιοι/ες μαθητές/τριες δηλώνουν ότι δεν παρακολουθούν τέτοιου είδους ταινίες και κάποιοι άλλοι/ες ότι δεν τους αρέσει να βλέπουν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Ένα μικρό ποσοστό κοριτσιών ισχυρίζονται, ότι όσο παρακολουθούν ταινίες με βία, τους προκαλείται το αίσθημα της συμπόνιας για τα άτομα που δέχονται την επίθεση. Παρόμοιο ποσοστό κοριτσιών και αγοριών απαντούν ότι νιώθουν αγωνία κατά την παρακολούθηση ταινιών με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι μεγάλο ποσοστό των αγοριών δηλώνουν, ότι αισθάνονται απόλαυση και ικανοποίηση κατά τη διάρκεια ταινιών με βίαιες σκηνές, σε αντίθεση με τα κορίτσια που έχουν μικρό ποσοστό με την ίδια απάντηση. Επιπλέον, περίπου ίδιο αλλά μικρό ποσοστό κοριτσιών και αγοριών απαντούν, ότι αισθάνονται αυτοπεποίθηση όταν παρακολουθούν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, γιατί έτσι μαθαίνουν «κόλπα» και «πολεμικές τέχνες», ώστε να επιτίθενται καλύτερα και να ξέρουν να αντιδράσουν και να αντιμετωπίσουν μια επίθεση όπως αυτές που παρακολουθούν στις αντίστοιχες ταινίες με δράση. Τέλος ίδιο περίπου ποσοστό και σε αγόρια και σε κορίτσια καταλαμβάνει η απάντηση τους ότι νιώθουν αδιαφορία όσο παρακολουθούν ταινίες που περιέχουν βίαιες σκηνές.

Επιπρόσθετα, στην ερώτηση « Έχει αλλάξει κάτι σε σένα , αφού είδες πολλές ώρες προγράμματα που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;» οι απαντήσεις και των δυο φύλων είναι πολλές και διαφορετικές. Το μεγαλύτερο ποσοστό των κοριτσιών απάντησαν ότι δεν έχει αλλάξει κάτι σε αυτά, αφού είδαν πολλές ώρες προγράμματα που περιέχουν βίαιες σκηνές, ενώ τα αγόρια έδωσαν την ίδια απάντηση με μικρότερο όμως ποσοστό από τα κορίτσια. Σε μικρό σχετικά ποσοστό και τα αγόρια και τα κορίτσια απάντησαν ότι έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους, μετά από την παρακολούθηση πολλών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, χωρίς όμως να διευκρινίσουν τι ακριβώς έχει αλλάξει σε αυτά. Ένα μικρό ποσοστό αγοριών δήλωσαν ότι βλέπουν αλλαγές στον εαυτό τους «μερικές φορές», ενώ τα κορίτσια δεν χρησιμοποίησαν καθόλου αυτήν την απάντηση. Ακόμα, ένα πολύ μικρό ποσοστό των απαντήσεων των αγοριών, έδειξαν ότι μετά από παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με βία, τα ίδια τα άτομα έγιναν πιο βίαια, σε σημείο που ήθελαν να αντιδρούν σε κάθε ερέθισμα με ξύλο,

τσακωμούς και καυγάδες, σε αντίθεση με τα κορίτσια, στα οποία δεν παρατηρήθηκε κάποια τέτοια αλλαγή. Ένα μικρό ποσοστό κοριτσιών και αγοριών σχεδόν ίδιο, απάντησαν ότι έγιναν πιο επιθετικοί απέναντι στους ανθρώπους που συναναστρεφόταν, μετά από παρακολούθηση προγραμμάτων με βία. Επιπλέον, ένα ποσοστό αγοριών δήλωσαν ότι παρατήρησαν στην συμπεριφορά τους περισσότερη νευρικότητα κυρίως στις κινήσεις τους και στο γεγονός ότι δεν μπορούσαν να ελέγξουν τα νεύρα τους, σε αντίθεση με τα κορίτσια που στην συγκεκριμένη κατηγορία απάντησης καταλαμβάνουν ασήμαντο ποσοστό. Επίσης, ένα ποσοστό αγοριών, απάντησαν ότι νιώθουν πιο δυνατοί και ισχυροί, μετά από παρακολούθηση πολλών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, καθώς όπως εξήγησαν, αντλούν από τις σκηνές αυτές πρότυπα και νιώθουν ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν κάθε κίνδυνο, σε σύγκριση με τα κορίτσια που κατέλαβαν μικρό ποσοστό με αυτή τους την απάντηση. Συνεχίζοντας, ένα παρόμοιο ποσοστό αγοριών και κοριτσιών απάντησαν ότι μετά από την παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, νιώθουν περισσότερο φοβισμένοι και τρομοκρατημένοι για τον κόσμο που ζούμε. Τέλος, υπάρχει ένα μικρό ποσοστό αγοριών που δήλωσαν ότι μετά την παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, η επιρροή των ταινιών αυτών, ήταν τόσο ισχυρή που λειτούργησαν, σαν πρότυπο συμπεριφοράς για τα παιδιά, δηλαδή τα ερεθίσματα που έλαβαν από τις σκηνές με βία, έγιναν αντικείμενο αντιγραφής και μίμησης από τα παιδιά.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας σε συνάρτηση με τις τάξεις των παιδιών που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο (Β΄- Στ΄ δημοτικού) προκύπτουν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Παρατηρούμε λοιπόν, ότι στην πρόταση «Βλέπω τηλεόραση» οι τρεις μεγαλύτερες τάξεις ισχυρίζονται ότι πάντα υπάρχει κάποια στιγμή στην μέρα που θα παρακολουθήσουν τηλεόραση, σε σύγκριση με την Β΄ και Γ΄ Δημοτικού που τα παιδιά απαντούν με μικρό ποσοστό βέβαια ότι δεν παρακολουθούν πάντα τηλεόραση. Στη συνέχεια, η Ε΄ δημοτικού σημειώνει το μεγαλύτερο ποσοστό από τις υπόλοιπες τάξεις στην επιλογή «πολύ συχνά», ενώ η Γ΄ και η Δ΄ δημοτικού καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό στην επιλογή «μερικές φορές». Είναι αξιοπερίεργο, καθώς οι απαντήσεις των παιδιών της Β΄ δημοτικού σε μεγάλο ποσοστό, σηματοδοτούν ότι παρακολουθούν τηλεόραση πολύ συχνά κάτι που εγκυμονεί κινδύνους για την ηλικία τους, αφού είναι άγνωστο το αν ελέγχονται από τους γονείς τους και τι προγράμματα παρακολουθούν. Τέλος εντύπωση προκαλεί το ποσοστό που σημειώνει η Ε΄ δημοτικού στην επιλογή «Βλέπω τηλεόραση συχνά», στην οποία καταλαμβάνουν μηδενικό ποσοστό.

Στη συνέχεια, στην πρόταση «Βλέπω ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες στην τηλεόραση», οι απαντήσεις των μαθητών/τριών ανά τάξη (από Β- Στ δημοτικού) διαφέρουν. Παρατηρούμε λοιπόν, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών που βλέπουν πολύ συχνά στην τηλεόραση ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, έχει η Ε΄ δημοτικού, ενώ σημαντικό ποσοστό καταλαμβάνει και η Β΄ δημοτικού, γεγονός που θα πρέπει να προκαλεί την ευαισθητοποίηση των γονέων. Ακόμα, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι στην επιλογή απάντησης «συχνά», η Γ΄ δημοτικού σημειώνει μηδενικό ποσοστό και στην επιλογή «πολύ συχνά» μικρό ποσοστό, κατάσταση που αποφέρει αισιόδοξα μηνύματα για την ποιότητα των

προγραμμάτων που παρακολουθούν στην τηλεόραση τα συγκεκριμένα παιδιά που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο.

Επιπρόσθετα, στην πρόταση « Μιμούμαι σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπω από την τηλεόραση στη ζωή μου» παρατηρούμε ότι στην επιλογή «ποτέ» η Στ σημειώνει το μεγαλύτερο ποσοστό, κάτι που είναι προφανές λόγω της ωριμότητας των παιδιών σε σύγκριση με τις μικρότερες τάξεις, ενώ εντύπωση προκαλεί και πάλι η Β δημοτικού που στην συγκεκριμένη επιλογή σημειώνει το 51,9%, γεγονός που αφήνει να εννοηθεί ότι σημαντικό ποσοστό των παιδιών της συγκεκριμένης τάξης μιμείται τέτοιου είδους συμπεριφορές. Ακόμα, απορίας άξιο είναι το γεγονός ότι στην επιλογή «πολύ συχνά» η Β δημοτικού συγκεντρώνει ένα σημαντικό ποσοστό, σε σύγκριση με την Γ', την Ε' και την Στ' που σημειώνουν μηδενικό ποσοστό, ενώ η Γ' ένα μικρό ποσοστό. Τέλος η Ε' δημοτικού στην επιλογή «συχνά» για το αν οι μαθητές μιμούνται στη ζωή τους σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες που βλέπουν στην τηλεόραση, σημειώνει ένα σημαντικό ποσοστό.

Προχωρώντας, στην ερώτηση «Πως αισθάνεσαι όταν παρακολουθείς στην τηλεόραση ταινίες που περιέχουν σκηνές με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;» οι μαθητές/τριες έδωσαν ποικίλες απαντήσεις. Τα παιδιά της Β' δημοτικού, δήλωσαν ότι αισθάνονται περισσότερο φόβο και λύπη, όταν παρακολουθούν στην τηλεόραση προγράμματα με βίαιες σκηνές, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό των παιδιών υποστήριξαν ότι αισθάνονται απόλαυση κατά τη διάρκεια των ταινιών με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες και κάποια άλλα παιδιά που υποστήριξαν ότι δεν παρακολουθούν τέτοιου είδους ταινίες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό της Γ' δημοτικού απάντησε ότι όσο παρακολουθούν ταινίες με βίαιες σκηνές, αισθάνονται απέχθεια για τη βιαιότητα, την κακοποίηση και την επιθετικότητα που διακατέχει τον κόσμο. Αξιοπερίεργο είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό που συγκέντρωσαν οι μαθητές της Δ' δημοτικού με τις απαντήσεις τους, έδειξαν ότι αισθάνονται απόλαυση, όσο παρακολουθούν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό δήλωσε ότι νιώθει απέχθεια. Επιπλέον, ένα μικρό σχετικά ποσοστό των μαθητών/τριών υποστήριξαν ότι αισθάνονται έντονη αυτοπεποίθηση, όσο παρακολουθούν στην τηλεόραση ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, καθώς μ' αυτόν τον τρόπο μιμούνται από την τηλεόραση κινήσεις από πολεμικές τέχνες και έτσι αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς. Συνεχίζοντας, οι απαντήσεις των μαθητών της Ε' δημοτικού μαρτυρούν ότι οι μαθητές αισθάνονται σε μεγάλο βαθμό απόλαυση και δεν χορταίνουν να παρακολουθούν τις σκηνές που περιέχουν ξύλο και καυγάδες, ενώ σε μικρότερο ποσοστό οι μαθητές/τριες δήλωσαν ότι νιώθουν αγωνία κατά την παρακολούθηση τέτοιων ταινιών για τη συνέχεια του έργου. Κάποιοι/ες άλλοι μαθητές/τριες ότι δεν αρέσκονται να βλέπουν τέτοιες ταινίες με βία και τέλος κάποιοι/ες άλλοι/ες ότι αισθάνονται απέχθεια. Τέλος, στην Στ' δημοτικού, βλέπουμε ότι κάποια παιδιά σε μικρό όμως ποσοστό, απάντησαν ότι νιώθουν συμπόνια για τα άτομα που δέχονται την επίθεση, γεγονός που σηματοδοτεί ότι έχουν αναπτυγμένη την διαδικασία της ενσυναίσθησης. Επίσης, ένα άλλο σημαντικό ποσοστό των μαθητών/τριών της Στ' δημοτικού ισχυρίστηκαν ότι αισθάνονται απόλαυση όσο παρακολουθούν ταινίες με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες, ενώ ένα άλλο σημαντικό ποσοστό παιδιών που

απάντησαν στο ερωτηματολόγιο υποστήριξαν ότι νιώθουν απέχθεια για αυτές τις ταινίες και αδιαφορία.

Επιπρόσθετα, στην ερώτηση «Έχει αλλάξει κάτι σε σένα, μετά την παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες;» οι απαντήσεις των μαθητών/τριών ανά τάξη διέφεραν. Η σταθερή και πιο συχνή απάντηση των παιδιών σε όλες τις τάξεις ήταν ότι δεν έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους, αφού παρακολούθησαν προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Στη Β΄ δημοτικού, οι μαθητές/τριες δήλωσαν στο μεγαλύτερο ποσοστό ότι δεν έχει αλλάξει κάτι σε αυτά, βλέποντας τέτοιες ταινίες. Κάποια παιδιά απάντησαν ότι παρατήρησαν αλλαγές στην συμπεριφορά τους καθώς μετά την παρακολούθηση τέτοιων προγραμμάτων ένιωθαν πιο σίγουρα για τον εαυτό τους, πιο δυνατά, ενώ κάποια άλλα παιδιά απάντησαν ότι ένιωσαν να αποκτούν πρότυπα συμπεριφοράς και μίμησης μετά από την παρακολούθηση αυτών των ταινιών, αφού οι ίδιες οι ταινίες που περιείχαν σκηνές με ξύλο λειτούργησαν ως πρότυπο για τα ίδια τα παιδιά. Κάποιοι/ες άλλοι/ες μαθητές/τριες της Β΄ δημοτικού απάντησαν ότι άλλαξε κάτι στην συμπεριφορά τους, μετά την παρακολούθηση πολλών προγραμμάτων με βίαιες σκηνές στην τηλεόραση, χωρίς όμως να δώσουν περαιτέρω διευκρινίσεις. Επίσης, στην Γ΄ δημοτικού, το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών/τριών απάντησαν ότι δεν έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους, βλέποντας ταινίες με βίαιες σκηνές, ενώ κάποιοι/ες άλλοι/ες μαθητές/τριες δήλωσαν ότι έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους, χωρίς όμως να διευκρινίσουν τι είναι αυτό που έχει αλλάξει. Ένα πολύ μικρό ποσοστό των παιδιών της συγκεκριμένης τάξης απάντησαν ότι αισθάνονται περισσότερο δυνατά μετά την παρακολούθηση των ταινιών αυτών και νιώθουν έτοιμα να αντιμετωπίσουν κάθε κίνδυνο. Τέλος ένα επίσης μικρό ποσοστό των μαθητών/τριών αυτής της τάξης, υποστήριξαν ότι άλλαξε κάτι στην συμπεριφορά τους αφού είδαν πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες αφού παρατήρησαν ότι ήταν πιο επιθετικοί και παρορμητικοί με τα άτομα που συναναστρεφόταν. Επιπλέον, στην Δ΄ δημοτικού, τα παιδιά απάντησαν σε πολύ μεγάλο ποσοστό ότι δεν έχει αλλάξει τίποτα στην συμπεριφορά τους, μετά την παρακολούθηση πολλών προγραμμάτων με βία και επιθετικότητα. Κάποια άλλα παιδιά δήλωσαν ότι είδαν αλλαγές στον τρόπο που συμπεριφερόταν απέναντι στους άλλους ανθρώπους, δεν έδωσαν όμως περαιτέρω λεπτομέρειες. Ένα μικρό ποσοστό μαθητών/τριών υποστήριξαν ότι ένιωσαν πιο δυνατοί μετά την παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Στην συνέχεια, στην Ε΄ δημοτικού, το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών/τριών απάντησαν ότι δεν έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους αφού είδαν πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Ένα άλλο μικρό ποσοστό των παιδιών της συγκεκριμένης τάξης απάντησαν ότι έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους μετά την παρακολούθηση πολλών ωρών προγραμμάτων με βίαιες σκηνές, χωρίς όμως να διευκρινίσουν τι ακριβώς άλλαξε. Ένα ακόμα μικρό ποσοστό των μαθητών/τριών της ίδιας τάξης δήλωσαν ότι παρατήρησαν αλλαγές στην συμπεριφορά τους και είδαν συγκεκριμένα ότι έγιναν πιο νευρικοί και οξύθυμοι με τους ανθρώπους γύρω τους. Τέλος, οι απαντήσεις των μαθητών/τριών της Στ΄ δημοτικού ήταν πολυποίκιλες. Με ένα πολύ μικρό ποσοστό, οι μαθητές/τριες απάντησαν ότι έγιναν πιο βίαιοι/ες, καθώς όπως είδαν και από τις συγκεκριμένες ταινίες με το ξύλο και την βία μπορούν να αντιμετωπίσουν

οποιοδήποτε πρόβλημα. Κάποιοι/ες άλλοι/ες μαθητές/τριες δήλωσαν ότι άρχισαν να φοβούνται περισσότερο για τον κόσμο που ζουν και για τους ανθρώπους γενικά, αφού είδαν προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπλέον, δόθηκαν απαντήσεις που αφορούσαν την δύναμη και την ισχύ που πίστευαν ότι απέκτησαν οι μαθητές/τριες μετά την παρακολούθηση τέτοιου είδους προγραμμάτων. Συνεχίζοντας, υπήρξαν μαθητές/τριες που απάντησαν ότι έχει αλλάξει κάτι στην συμπεριφορά τους και κάποιοι/ες άλλοι/ες μαθητές/τριες ότι αλλάζει μερικές φορές η συμπεριφορά τους μετά την παρακολούθηση προγραμμάτων με σκηνές που περιέχουν ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών της Στ' δημοτικού απάντησαν ότι δεν έχει αλλάξει τίποτα στην συμπεριφορά τους, αφού είδαν πολλές ώρες προγράμματα με ξύλο, τσακωμούς και καυγάδες. Επιπρόσθετα, δόθηκαν απαντήσεις που υποστήριζαν ότι οι μαθητές/τριες βλέποντας τις συγκεκριμένες ταινίες απέκτησαν ως στάση συμπεριφοράς τα συγκεκριμένα πρότυπα ξύλου και βίας, ενώ κάποια άλλα παιδιά δήλωσαν ότι έγιναν ιδιαίτερα επιθετικά με τους άλλους ανθρώπους. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό των μαθητών/τριών που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, δήλωσαν ότι έγιναν περισσότερο νευρικοί στις κινήσεις τους, εξοργιζόταν πιο εύκολα και συχνά βρισκόταν σε ταραχή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση:

- 1] Πυργιωτάκης Ε. Ιωάννης (2000), Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- 2] Βουιδάσκη Κ. Βασίλη (1992), Η τηλεοπτική βία και επιθετικότητα και οι επιδράσεις τους στα παιδιά και στους νέους, Αθήνα: Μιχαήλ Π. Γρηγόρης
- 3] Χανιωτάκης Νίκος(2008), Θεωρία του σχολείου και καινοτόμοι Θεσμοί, Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- 4] Κορωναίου Αλεξάνδρα , Νέοι και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας : Οδυσσέας
- 5] Δουλκέρη Τ. (1997), Η εικόνα του παιδιού στην Ελληνική τηλεόραση και στον Ελληνικό τύπο, Αθήνα: Gutenberg
- 6] Ασλανίδου Γ. Σοφία (1992), Εκπαιδευτική τεχνολογία και οπτικοακουστική αγωγή, Θεσσαλονίκη: Αδελφών Κυριακίδη
- 7] Κορωναίου Αλεξάνδρα, Εκπαιδύοντας εκτός σχολείου, η συμβολή των οπτικοακουστικών μέσων και των νέων τεχνολογιών : Μεταίχιμο-Επιστήμες
- 8] Λαστρέγκο Κριστιάν- Τέστα Φραντζέσκα (1991), Από την τηλεόραση στο βιβλίο, Αθήνα: Διάγραμμα
- 9]Κλήμης Ναυρίδης - Σόλμαν Μαρία – Τσαούλα Νάντια (1986), Η Αλίκη στη χώρα των πραγμάτων: Το παιδί ως διαφημιστικό αντικείμενο, Αθήνα: Υποδομή
- 10] Ελευθεριάδης Π. - Μαντούβαλου Σ. , Σύγχρονη Εκπαίδευση και τηλεόραση, Αθήνα: Δίπτυχο

Ξενόγλωσση:

- 1] Zaghlool Morcy, (1984), Media Education: Unesco

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2005) 2005

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000104819

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (2005) 2005